Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 261 (16484) | 1983 оной ноябриин 12, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛАЙ ҮДЭР

Октябриин һайндэрэй урда тээ республикын хэлхээ холбооной управлениин гараж дотор дэлгэрһэн мүрысөөндэ дүй дүршэлтэй жолоошон Александр Белоусов шалгараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Белоусов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛЭНХЭЙ

Байгша үбэлжэлгэдэ эрхимээр, саг соонь, эмхи гуримтайгаар бэлдэхэ, үбэлжэлтын үедэ адуу малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхэ уряатайгаар Сэлэнгын районой малшад республика дотороо мүрысөө үүсхэһэн гээшэ.

Үүсхэлшэдэй ажал хэрэгые харахада муу гэхээр бэшэ. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшад үбэлжэлгэеэ эмхитэй һайнаар эхилжэ, малайнгаа ашаг шэмые доошолуулнагүй. Тэдэнэр һү гүрэндэ тушаалгаар жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ. Тиигээд жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 2200 центнер һү гүрэндэ тушааха зорилготой. Загастайнхид Эхэ орондоо һайн шанартай нооһо тушааха түсэбөө мүн лэ үлүүлэн дүүргэжэ шадаа һэн. Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, хурьгад 600 толгойгоор олошороо. Тус колхозой малшад гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө гүйсэд дүүргэхэ. Нийтын һүрэг малда хүсэд хүрэхэ тэжээл — үбһэ, һолоомо, сенаж, силос бэлдэһэн байна. Ногооной витаминтай гурил шанар һайнтайгаар бэлэдхэн абахын тулада ехэхэн оролдолго гаргагдаа. Малай дал, хото хорёонууд олонхи газарта һэльбэглэн заһабарилагдаһан, эртэнһээ дулаалагдаһан, хобоо хобто, хашаа хаамжанууд хэгдэһэн, бусад зохихо хэмжээнүүд абтаһан байна.

Үбэлжэлгын хэр амжалтатайгаар үнгэрхэ байһаниинь нэн түрүүн малшадай энээндэ хэр зэргээр бэлдэһэнһээ дулдыдаха жэшээтэй. Фермэнүүдтэ тэжээл буйлуулан бэлдэхэ түхеэрэлгэнүүд хаһа саг соогоо тодхогдоо.

Ажахын хонишод сэлмэг, наруули дулаан үдэрнүүдтэ хонидоо шадаал һаа һайса бэлшээжэ, тобиржуулан таргалуулжа абахын түлөө хаба шадалаараа оролдоно. Жэшээнь, түрүү хонишод Балдан Баторов, Жап Лубсанов, Петр Ванданов, Семен Брюханов, Тубшэн Даржаев, Зоригто Бальчинов болон бусад үбэлжэлгэдөө һайнаар бэлдэнхэй. Хонишодой газаа бүдүүн тэжээл зөөгдэнэ, тинхын хажуугаар хото хорёогоо дулаална, нарай хурьгадай байха таһалтанууд түхеэрэгдэнэ, хохир бэлдэгдэнэ.

Үбэлжэлгын үедэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшад һаамхай үнеэн бүриһөө 1100 килограмм һү һааха, 120 толгой эбэртэ бодо мал, 150 гахай шахан таргалуулха зорилго урдаа табинхай.

Р. БАЛДАНОВ.

ГУРБА ҺАРААР...

«Маяк» колхозой малшад, зооветмэргэжэлтэд, зунай бэлшээриин үедэ адууһа малайнгаа ашаг шэмыень нэмээхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, яһала амжалта туйлаба. Эдэнэр энэ һарын эхеэр һү һааха, гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь гурба һара шахуу урида бэелүүлээ. Тус ажахыһаа тоһоной заводто 7550 центнер һүн абтаха һаа, 7560 центнер сагаан эдеэн худалдагдаа.

Энэ амжалтада Гужирай, Далахайн һү һаалиин фермын һаалишад ехэхэн хубилалтануудые оруулһан байна. Эдэнэр сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэрие нилээд ябуулһан байна. Мүнөө эдэ фермэнүүдэй һаалишад арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, жэлэй дүүрэтэр үшөө 1400 центнер һү худалдаха гэжэ шиидээ.

Тус ажахын малшад Сэлэнгын районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй үбэлэй үедэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ, үбэлжэлгэдэ эмхитэй һайнаар бэлдэхэ талаар республика дотороо гаргаһан һайшаалта үүсхэлые халуунаар дэмжээд, урдаа табиһан зорилгоёо нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхын хойноһоо оролдожо ябана.

И. ФЕДОРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Түнхэнэй район.

ШЭНЭ БАЙРАНУУД ТОЛЛОГДОҺООР

Барилгын организацинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой барилгын управлениин коллективтэ КПСС-эй Железнодорожно райкомой, ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой Улаан туг Октябриин һайндэрэй урдахана барюулагдаа.

Заводой барилгашад байгша ондо ехэ амжалта туйлаа. Оньһожоруулгын хэрэгсэлнүүдэй хабсаралга хэгдэнэ, хангалгын таһагай хэрэглэхэ ашаанай платформо, 444 хүнэй байха хамтын байра столовотойгоор баригдана. Орешково гэжэ поселогто шэнэ кварталай барилга түлэг дундаа. Шефскэ туһаламжаар Яруунын районой Гүндэ һууриндa соёлой болон спортын ордон бодхоогдоно. Городой Октябрьска гудамжада 118 байратай, хажуу тээгээ «Сельхозпродукты» гэжэ магазинтай гэр ашаглалгада үгтэжэ, Агуу Октябриин һайндэрэй урда тээ 29 бүлэ шэнэ байраяа toллон баясаба. Тэдэнэй тоодо байра абаһан заводой ветерануудН. И. Форналев, Н. Б. Куклин, Т. Я. Каневская, П. Г. Рудкин гэгшэдые нэрлэжэ болоно.

Байгша оной эхинһээ хойшо ЛВРЗ-гэй 89 хүдэлмэришэнэй бүлэ шэнэ байрада нүүжэ ороһон, 163 бүлын гэр байра заһабарилагдаһан байха юм.

ЛВРЗ-дэ шэнэ байрада нүүжэ оролго үргэлжэлһөөр. Жэлэй дүүрэтэр эндэ үшөө гушан байратай шэнэ гэр ашаглагдаха.

В. КАРНАУХОВА,
«Локомотив» газетын редактор.

УРАГШАТАЙ

Зохёохы ажалайнгаа хубитые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар социалис мүрысөөн ажалша коллективүүдэй дунда улам дэлгэрнэ. Ухаалан зохёолгын хүдэлмэрие Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ эмхидхэдэг Л. Р. Баранов В. Н. Назаров хоёрой ударидадаг коллектив «Ухаалан зохёолгын талаар эрхим цех» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ нэгэнтэ бэшэ хүртэһэн байха. Тэдэнэй амжалтада һэжэг түрэнэгүй. Юуб гэхэдэ, цехэй хүдэлмэришэн, техник, инженер бүхэн ажал хэрэгтээ эзэн ёһоор хандадаг бшуу.

Э. С. Фролов, Ч. П. Яжинов болон Г. Р. Бильтуевай даадаг таһагуудта уралан нарижуулгын ухаалан зохёолгын талаар ажал һайнаар хүтэлбэрилэгдэдэг. Тиимэһээ энэ таһагуудай экономическа талаар түсэбөө урагшатайгаар дүүргэгдэнэ.

Т. МОСКВИТИНА.

ЗАГАҺАШАДАЙ АМЖАЛТА

—Манай Нижнеангарскын загаһанай заводой коллектив КПСС-эй ЦК-гай май (1982 он) Пленум дээрэ хараалһан Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа байна. Загаһа барижа, һайн шанартай продукци ехээр гаргажа, Хойто-Байгалай районой ажалшадай, БАМ-ай барилгашадай, түмэр замшадай, геологуудай эрилтэнүүдые һайнаар хангаха гэһэн хараа зорилго урдаа табинхай ажаллана. Заводоймнай үнинэй хүдэлмэришэд П. М. Живоглядов, М. М. Орлов, П. И. Зимин болон бусадай хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллективүүд һара бүриингөө даабари 120—125 процент дүүргэжэ, һайн шанартай продукци ехээр гаргаха хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана, — гэжэ тус заводой директор Б. А. Сыромятников мэдүүлнэ.

Байгалай хойто эрьедэ оршоһон Нижнеангарскын загаһанай завод республикымнай үнихэнэй предприятинуудай нэгэниинь болонхой. Тус завод өөрын ёһо гуримтай. һайн бэлэдхэлтэй хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэдтэй болоһон коллектив юм ааб даа. Загаһа бариха зэр зэмсэг, гүльмэ, губшуураа, катер болон теплоходуудаа шадамар бэрхээр ашаглажа, далайһаа хододоо баян олзотой бусадаг. Заводой үнинэй хүдэлмэришэн М. М. Орловой хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив һаяшаг нэгэ удаа губшуураа хаяхадаа, аяар 166 центнер загаһа бариба. Иимэ баян олзо һая наашадаашье Хойто-Байгалда баригдаагүй юм. Энэ дүршэл шадабаритай мэргэжэлтын хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив июлиин 1-һээ ноябриин эхин хүрэтэр 450 центнер загаһа гүрэндөө худалдаха даабаряа холо үлүүлэнхэй.

—Октябриин дүүрэтэр үшөө 150 центнер загаһа гүрэндөө тушаажа, Агуу Октябриин революциин 66 жэлэй ойе ажалай бэлэгтэйгээр угтаха зорилготойбди,—гэжэ М. М. Орловой бригадын коллектив мэдүүлнэ.

Ажалай Улаан Тугай орденой кавалер П. М. Живоглядовой хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд социалис мүрысөөндэ тон эдэбхитэйгээр хабаадажа, үдэо бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг болонхой. Энэ бригадын коллектив байгша оной даабари болзорһоонь урид бүри август һарада дүүргэжэд, 1984 оной февралиин түсэбөөр загаһа гүрэндөө тушаажа байна. Нижнеангарскын загаһанай заводой бэшэшье слон хүдэлмэришэд ажалай, гүрэнэй, технологическа журам шангадхаха хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа, бага гаргашатайгаар, ехээр продукци гаргажа, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ.

Тус заводой коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ 5000 центнер загаһа барижа дабһалха, хүргэхэ даабаритай юм һэн. Жэлэй эхинһээ булта хүдэлмэришэдэй эбтэй зэтэйгээр, дундаа мүрысэн хүдэлһэнэй ашаар жэлэй түсэб бүри октябриин 1-дэ дүүргэгдээ.

—Коллективнай жэлэй дүүрэтэр үшөө 500 центнер загаһа бариха зорилготой. Уһа, голнууд мүльһөөр хушагдажа эхилбэ. Үбэлэй сагта загаһа барихаар бэлдэхэл хэнэбди. Урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхэл байхабди,—гэжэ Б. А. Сыромятников хөөрэнэ. Хойто-Байгалай загаһашад Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ иигэжэ хубитаяа оруулалсана, даабари болон уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЭРХИМ ҺАЙН ШАНАРТАЙГААР

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ — ҮНДЭР УРГАСАДА

Һүүлэй жэлнүүдтэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой таряашад, механизаторнууд тогтууритай баян ургаса хуряаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг болонхой. Тэдэнэр ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадаһанай ашаар байгша ондо зарим гэды амжалта туйлаба. Тусхайлбал, тус ажахынхид энэ жэлдэ бүхыдөө 65,5 мянган центнер ороохо суглуулжа абаһан гэхэ гү, али таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 12 центнер таряа хуряаһан байна. Тэрэ тоодо 35 мянган центнер шэнииса, 17 мянган центнер обёос 1600 центнер ешмээн ба горох, 12 мянган центнер хара таряан сохигдоо. Энэ үрэ дүн эдэнэртэ миин хүрэжэ ерээдүй. Эдэ амжалтануудай эшэ үндэһэн механизаторнуудай шэн зоригто, эсэшэ сусашагүй, габшагай шанга ажалай ашаар туйлагдаа гэжэ хэлэхэ шухала.

Мүнөө колхозой таряашад гүрэндэ дүн хамта 21 мянган центнер һайн шанартай таряа худалдаад байна. Эдэнэр байгша ондо бүхыдөө 28 мянган центнер ороохо тушааха түсэбтэй юм. Ушар иимэһээ тус ажахы эдэ үдэрнүүдтэ таряа худалдаха хүдэлмэрээ эршэмтэйгээр ябуулһаар.

Иигэжэ эндэхи механизаторнууд үндэр баян ургаса ургуулжа, тэрэнээ агротехническэ богони болзорто, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула үдэр һүниие илгангүй шармайн хүдэлөө. Иимэ баян ургаса тэдэнэр һүүлэй 5—6 жэлэй хугасаа соо ургуулаагүй. Энэмнай олохон колхознигуудай даалгагдаһан ажалдаа үсэд нэтэрүүгээр, үнэн шударгыгаар хүдэлһэнэй ашаар туйлагдаа бшуу. Энэнь мүнөө ашаг үрэсэ гүйсэд харюулагдаба ха юм.

Бүри һаяхан тус колхозоор ябахадаа, ерэхэ жэлэй ургасын үндэһэ, һууриин хэр зэргэ табигдажа байһаарнь һонирхоо һэмди. Эдэнэр мүнөө дүн хамта 15350 центнер ороохото болон ороохотобобово ургамалнуудай, тэрэ тоодо 5 мянга гаран центнер шэниисын, 7 мянган центнер обёосой, 500 центнер ешмээнэй, 300 центнер горохой, 2500 центнер хара таряанай үрэһэ хаагаад байна.

Тус ажахын түбэй ороохоной тоог дээрэ агроном-семеновод Александр Найданович Сансуевтай уулзажа, ажал хэрэгээрнь һонирхобобди.

— «Муу үрэһэнһөө һайн ургаса хүлеэлтэгүй» гэжэ үнинһөө хойшо арад зон хэлсэдэг байһан гээшэ. Энэниие аргагүй зүб гэжэ һанагшаб. Юуб гэхэдэ, шэлэмэл һайн сортын, эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгэһөө хэзээдэшье үндэр баян ургаса хуряагдадаг, һайншье шанартай ороохон абтадаг ха юм. Тиимэһээ таряашан бүхэн ерэхэ ургасын үндэһэн болохо үрэһые саг соонь сэбэрлэхын, наринаар хадагалхын түлөө үсэд нэтэрүүгээр оролдохо ёһотой, — гэжэ нүхэр Сансуев бидэнэртэ хэлэнэ. — Энэ талаар колхоз дотор яһала ажал ябуулагдажа байнхай. Отделени, тракторна бригада бүхэндэ үрэһэ хүсэдөөр хааха хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ ажахыда «бурятская-34», «бурятская-79» сортын шэниисын үрэһэн хэрэглэгдэдэг болонхой. Мүн лэ обёосой, ешмээнэй һайн сортын хүрэнгэ таригдана. Эдэ бүгэдын ашаар, мүн энэ жэлэй сагай уларилай муу бэшэ байһанһаа, механизаторнуудай оролдосотойгоор ажаллаһанһаа таряамнай яһала һайнаар ургаа.

Һүүлэй ган гасуур уларилтай жэлнүүдтэ колхоз ороохо таряанай ургаса муртэй абажа шададаггүй байгаа. Ушар иимэһээ тэдэнэр хабарай тарилгын үедэ үрэһэ хүрэнгөөр дуталдаһан, бэрхэтэй түгшүүрилтэй байдалда ороһон байна. Иигэжэ эндэхи таряашад, нилээд ехэ үрэһэ гүрэнэй нөөсэһөө, республикын ондоо ажахынуудһаа худалдан абажа, тарилгаяа үнгэрэгдэг байһан юм. Иимэ байдалһаа ямар һайн ургаса гарахаб даа. Эдэ бүгэдэдэ эсэс табихын тула эдэнэр нёдондонһоо хойшо газар таряалангаа зональна системын гуримаар эрхилээ, үрэһэ ургуулжа абаха хэмжээнүүдые хараалаа. Илангаяа сэбэр паар дээрэ фосфорно үтэгжүүлгэ хүсэд хүрэхөөр оруулжа, тарилга хэгдэһэн байна. Ургасын хойноһоо нарин харууһан хэгдээ. Тиигэжэ байгша ондо таряашад харюугаа абаба. Тэдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхэнь. Гадна ерэхэ жэлэй тарилгада хүсэд хүрэхэ эрхим шанартай үрэһэ хаагаа.

Һүүлэй дүнгөөр хаагдаһан хүрэнгын 28 процентнь гэхэ гү, али бүхыдөө 4300 центнер, тэрэ тоодо 1000 центнер шэниисын, 2 мянган центнер обёосой, 500 центнер ешмээнэй, 300 центнер горохой, 500 центнер хара таряанай үрэһэн сэбэрлэгдээд байна. Энэ харюусалгатай хүдэлмэрие тоогые даагша Мария Ломбоевна Буянтуевагай хүтэлбэрилдэг звеногой гэшүүд эрхилнэ. Эндэ хамта дээрээ 20 хүн хүдэлдэг юм. Мүн лэ эдэнэртэ һүниин сагта конторын, сомоной Соведэй, хүүгэдэй сад-яслиин хүдэлмэрилэгшэд, колхозой мэргэжэлтэд хамһалсадаг болобо. Иигэжэ эндэ хүдэлдэг хүнүүд энэ харюусалгатай хүдэлмэрээ ноябриин арбаад гаранаар гүйсэд дүүргэхээр хараална.

— Бидэ үрэһээ сэбэрлэхэдээ, тон түрүүн ОВП-20 түхэлэй агрегат хэрэглэнэбди. Һүүлдэнь тэрэ хүрэнгөө «ЗАВ-10» түхеэрэлгээр гаргажа, гол түлэб I ба II классай шанарта хүргэдөө, складуудта абаашанабди. Энэ жэлдэ хуряагдаһан ороохо таряанай хүрэнгын шиигынь нормынгоо талаар яһала бага. Гутаха, үжэхэ гэжэ оройдоошье айлтагүй. Склад бүхэндэ үрэһэнэй шанарыень бэшэжэ байха тусхай журналнууд бии болгогдонхой. Тэрэниие Мария Ломбоевна эрхилдэг юм. Бүри һаяшаг хадагалһан үрэһэнэйнгөө шанарыень шалгуулхаяа түрүүшын парти районой үрэһэнэй инспекци ябуулаа һэмди. Эдэнэймнай үрэ дүнгүүдынь үшөө ерээдүй байна. Тэдэнэй дүнгөөр саашанхи зорилгоёо хараалхабди. Бүхы үрэһөө нэгэшье холисогүй сэбэр болгохо, шанарыень 1-дэхи класста хүргэхэ гээшэ бидэнэрэй мүнөөдэрэй шухала зорилго болоно. Эндэ хүдэлжэ ябаһан хүн зоной ажалыень хинан шалгагдана, — гэжэ нүхэр Сансуев хөөрэнэ.

Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ мастер-заһабарилагша техник-механик мэргэжэлтэй, коммунист Владимир Цырендашиевич Доржиев ехэхэн хубитаяа оруулна. Тэрэ эндэ байһан бүхы оньһон машинануудые һаадгүйгөөр хүдэлгэдэг хүн юм. Энээнтэй хамта Содном Мандярович Дулзянов ажаллана. СМ-4 түхэлэй агрегадта Антонида Павловна Чистакова, Тамара Шахмаева, «ОВП-20» түхеэрэлгэдэ Гарма-Ханда Санжиева, Любовь Доржиевна Доржиева, Галина Санданова, «ЗАВ-10» машинада комсомолой гэшүүн Болот Санданов, Антонида Ивановна Колесникова гэгшэд хүдэлжэ, халаанайнгаа даабарие ходо доо үлүүлнэ. Намар эртүүр эдэнэртэ Зүүн Сибириин технологическа институдай инженерно-экономическа факультедэй 1-дэхи курсын 16 студентнэр хамһалсаһан байна.

Тус ажахын таряашад ерэхэ жэлдэ хабартаа һайн шанартай өөрын шэлэмэл үрэһэтэй байхын тула хүрэнгөө сэбэрлэхэ, наринаар хадагалха хэрэгтэ хэзээ хэзээнэйхинһээ харюусалга ехэтэйгээр хандана. Тоогууд дээрэхи ороохо хатаадаг, сэбэрлэдэг оньһон техникээ һаадгүйгөөр хоёр халаанда хүдэлгэхые оролдоно. Иигэжэ тэдэнэр энэ һарын тэн болотор бүхы бии байгаа үрэһөө һайн шанартайгаар I ба II класста хүргэжэ хадагалха зорилготойгоор хүдэлмэрээ эмхитэй һайнаар ябуулжа байнхай.

Д. ДОНДОКОВ.

Зэдын район.

ҮЖЭЭЛЭЭ ҮЙЛДҮҮЛХЭ, ШАНАРЖУУЛХА

...жэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, мал ажа...дые үйлэдбэрилгэ болон гүрэндэ худалдал...лхэ талаар Сэлэнгын районой малшадай ...дэжэ, республика доторнай социалис мү...өөр дэлгэржэ байна. Олонхи колхоз, сов...гаа байрануудые үбэлжэлгэдэ һайнаар ...буйлуулха ба шанаржуулха цехүүдээ саг ...дэлгэжэ, һү, мяха үйлэдбэрилхэ түсэбөө ...бэелүүлжэ байнхай.

...онуудай үбэлжэлгын үедэ мал ажалай ...үйлэдбэрилгэ дээшэлүүлхэ талаар об...йна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд ...ые һаяхан зүбшэхэдөө, энэ үбэл малаа һай...лха, һү ехээр һааха, гүрэндэ тушаагдаха ...нь шахан таргалуулха арга боломжонууд ...жэ КПСС-эй обкомой Пленум тэмдэглээ ...эбэл, урда жэлэйхидэ оробол ехээр үбһэ, ...омо бэлдэгдээ, сенаж, силос ногооной гу...дөө. Эдэ бүхы тэжээлээ һайнаар буйлуулжа, ...хэрэглэбэл, малшаднай урдаа табигдаһан ...амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаха ёһотой. ...мнай олонхи ажахынууд малай тэжээл буй...ржуулжа шададаг дүй дүршэлтэй болонхой. ...тэ Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозой Түг... фермын тэжээл буйлуулдаг цех һайнаар хү... Коммунистнууд И. М. Киреев, А. Ф. Зосен...алгагдаһан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр ...он техникээ саг болзор соонь бэлэн болго... үшөө сентябрь һарада малайнгаа тэжээл ...лаа юм. Бүдүүн тэжээл бүхыдөө хэршэг... талханай зүйл, микро, макро-бодосууд ...уйлуулагдаад, малда үгтэнэ. Үбэлэй үедэ ...дэнэр хори гаран тонно иимэ тэжээл бэлэд... Энээнэй ашаар тус фермынхид үнгэрһэн ...үедэ һү ехээр һаажа, 1983 оной түсэбые ...холо урид дүүргэжэ шадаа. Тиигээд мүнөө ...эр дүрбэн мянган шахуу центнер һү түсэб...үйлэдбэрилхын түлөө тэмсэжэ байна.

...буйлуулха, шанаржуулха хэрэг Яруунын ... совхоздо, Зэдын районой Д. Банзаровай нэ...хоздо, Хурамхаанай совхоздо, Улаан-Үдын ...оветская Россия» колхоздо, Ивалгын ОПХ-да ...эр эмхидхэгдэнхэй.

...энэ шухала хүдэлмэридэ хаа хаапагүй саг ...нарал хандуулагдана гэхын аргагүй. Малаа ...лүүлһэнһээ боложо, Улаан-Үдын, Баргажа... Сэлэнгын, Баунтын районуудай зарим ажа... һаалинь доошолоо.

...лгын үедэ бүхыдөө 488 тэжээл бэлдэдэг ...дэхэ ёһотой юм. Тэдэнэй 344-ниинь эбэртэ ...фермэнүүдтэ байгуулагдаха юм. Мүн 195 ...дэг ИРТ-165 түхэлэй хүсэтэ оньһон маши...лагдаха зэргэтэй. Эдэ бүхы түхеэрэлгэнүү... хэрэглэбэл, суглуулагдаһан һолоомоной 80 ... буйлуулжа, 220—250 мянган тонно һайн ...олимол тэжээл бэлдэмээр байна. Хүсэд буй... тонно һолоомон нэмэлтэ 120—150 тэжээ... үгтэжэ шадаха ха юм. Тиигэбэшье элдэб ...һаа боложо, тэжээлэй наяад цех хүдэлгэг...ар. Мухар-Шэбэрэй, Хоринн, Бэшүүрэй, Сэ...лэнгын районуудта, «Бурятплодоовощ» нэгэ...лнуудта олон цехүүд ашаглагданагүй. Улаан... «Пригородный», Загарайн районой «Оно... совхозуудта, XXI партсъездын нэрэмжэтэ кол...болотор тэжээлэй цехүүдэй котельнуудынь ...дагүй, байра байдалынь задагай байгаа. ...рамхаанай районуудта тэжээл бэлдэдэг шэнэ ...барилга удааржа байна. Тиимэһээ үбэлжэлгын ...дэрнүүдһээ эдэ дутагдалнуудые түргэнөөр ...шухала.

...АССР-эй Хүдөө ажахын министерство, «Бу...ряадхоз» нэгэдэл, «Птицепром» трест КПСС-эй ...обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Со...оной декабриин 30-да абтаһан тогтоолой ...1—1985 онуудта тэжээлэй цехүүдые бариха ...гдаһан хараануудые дүүргэнэгүй. Тус тог...тоолгэ хинан шалгагданагүй. Энэл ушарһаа ...онуудта болон 1983 оной үнгэрһэн һара... шэнэ цехүүдые бариха даабари оройдоол ...дүүргэгдээд байха юм.

... «Сельхозтехникэ» нэгэдэлнүүд бүхы тэ...дадаг түхеэрэлгэнүүдэй 26 процентыень лэ ...ябуулха талаар хангадаг болонхой. Энэнь ...шэ. Эдэ бүгэдэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, ...партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд ...гэдэ саг соонь бэлдэхэ, тэрэниие эмхитэй ...гэхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулаа...дай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэ ... табяагүй байһаар. Мүнөө иимэ баримта...хээр бэшэ.

...һээ үбэлэй сагта үнеэдэй һү шэмэ дээшэ...дэ тушаагдаха малые шахан таргалуулха, ...ые, түл түрэсые гарзада оруулхагүй гээшэ мү...шалхы хэрэг болоно. Нэн түрүүн, бүхы ...лээ эзэн ёһоор, гамтайгаар гаргашалха, ма...ие белок болон бусад шэмэтэ зүйлнүүдээр ..., бүхы тэжээлээ буйлуулан шанаржуулжа, ...лхэ эрилтэ табигдана. «Бурятсельхозхими», ... нэгэдэлнүүд колхоз, совхозуудые таһалга...кальцитай дабһаар, дрожжи, карбамид болон ... холихо зүйлнүүдээр хангаха зэргэтэй.

...жэлгын үедэ тэжээл бэлдэдэг цехүүдэй хү...1700-гаад хүн хангаха байна. Тэдэнэй 800-...низаторнууд байха юм. Тиимэһээ ажалша бэр...е энэ хүдэлмэридэ томилхо шухала.

...тэдэнэй материальна болон моральна урма...грамуудые һайнаар хаража үзэхэ хэрэгтэй.

...үбэлжэлгэ бултанай мэргэжэл шадабарие шал...мүн. Тиимэһээ малшад, ажахын хүтэлбэрн...мэргэжэлтэд энэ үедэ ажалдаа харюусалга ехэ...дажа, нийтынгээ малай үбэлжэлгэ эмхитэй...хэ, продукци ехээр абажа, оронойнгоо Эдеэ ...граммые бэелүүлгэдэ горитойхон хубитаяа ...хэрэгтэй.

СОВЕТ МИЛИЦИИН ҺАЙНДЭР

Октябряар мүндэлһэн совет милици арадай засагай түлөөлэгшэдэй үндэр нэрэ зэргые дээрэ үргэжэ ябадаг юм. Тэрэ нийтын гуримые, социалис зөөриие, гүрэнэй аша туһые, совет хүнүүдэй эрхэнүүдые, сүлөөнүүдые хёрхоор сахин хамгаалдаг байна. Совет милициин үдэртэ зорюулагдажа ноябриин 10-да Москвада болоһон баярай суглаан дээрэ энээн тухай тэмдэглэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь И. В. Капитонов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд президиумдэ һууба.

СССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министр армиин генерал В. В. Федорчук суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

Дотоодын хэрэгүүдэй органуудай хүдэлмэрилэгшэд обществодо харша али бүхы үйлэ хэрэгүүдтэй саашадаашье шууд сэхээр тэмсэхэ юм гэжэ суглаанда хабаадагшад найдуулба.

...КРАТИЧЕСКА ХЭБЛЭЛЭЙ ...ЛЭГШЭДЭЙ УУЛЗАЛГА

...Октябриин социалис революциин 66-дахи һайндэрлэлгэдэ хабаадалсаһан демократи...эй түлөөлэгшэдэй — коммунис ба рево...люционно-демократическа газетэнүүдэй, журналнуудай ...эй уулзалга ноябриин 10-да хүдэлмэрээ ...

...н байдалые КПСС-эй ямараар сэгнэжэ байһан ...айрамдалые сахин хангаха, бэхижүүлхэ талаар ...эн СССР-эй уласхоорондын политикын гол ...лганууд тухай, хүгжэлтэ түгэс социализмын ...обществоёо нарижуулан һайжаруулха талаар ...лүүлдэг ажал ябуулга тухай, мүн уласхоорон...й гол шухала асуудалнууд уулзалга дээрэ зүб...шэн байна.

...хани халуун, нүхэд ёһоной оршон байдал...аюулда, империализмын ээрхэг түримхэй ...ябуулгануудта эсэргүү тэмсэлдэ коммунист...волюционно демокрадуудай интернациональна ...дэлгын оршон байдалда болож үнгэрөө.

ЗАМБУУЛИНҺАА МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Космонавтнууд Владимир Ляхов болон Александр Александров 136 үдэрэй туршада «Салют-7» гэжэ станци дээрэ хүдэлжэ байна. Һүүлэй үдэрнүүдтэ Газарые тойрон дабшаһан замда «Прогресс-18» гэжэ транспортна автомат онгосотой хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлээ. Экипаж онгосо сооһоо юумыень буулгажа дүүргэбэ. Замбуулинай танкерай баагууд сооһоо уһа станциин амһартанууд руу бүлэхэ хүдэлмэрээ түгэсхөө. Станциин нэгэдэмэл двигательнэ түхеэрэлгэдэ окислитель болон түлишэ хэбэ.

Ноябриин 10-най үдэр космонавтнууд удаан саг соо ниидэлгын үедэ хэрэглэгдэһэн түхеэрэгнүүдые «Прогресс-18» гэжэ онгосын ашаанай таһалга руу оруулба, түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор бэе махабадаа һорибо.

Замбуулинай «Оазис» гэжэ оранжерей соо хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлһээр. Редис болон арабидопсис гэхэ мэтэ ургамалнуудые тарижа ургуулна. «Светоблок-М» гэжэ түхеэрэлгэ дээрэ томадуудай ямараар ургадаг байһыень шэнжэлнэ. Орёо биологическа бодосуудай хубаарилгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ биотехнологическа туршалга ондоо түхеэрэлгэ дээрэ — «Светоблок-Т» — дүүргэгдэбэ.

Пятницада космонавтнууд медицинын бүлэг шэнжэлгэнүүдые хэһэн байгаа.

Телеметрическэ мэдээсэлэй ба экипажай элидхэлнүүдэй баримта мэдээнүүдэй ёһоор, замбуулинай эрдэм-шэнжэлгын комплекс гэмгүй һайнаар ниидэжэ ябана.

Владимир Ляхов болон Александр Александровай бэенүүд һайн.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

ХАРЮУСАЛГАЯА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

«Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада БАМ-ай барилгые гол тулэб дүүргэжэ, Лена мүрэнһөө эрьеэһээ Амар мүрэнэй эрье хүрэтэр ашаанай поездүүдые ябуулха гэһэн зорилго КПСС-эй XXVI съездэн баталан абаһан шиидхэбэри соо бэшээтэй байдаг. Энэ хүнгэн бэшэ зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ «Нижнеангарсктрансстрой» трестын олон мянган худэлмэрилэгшэд хубитаяа оруулдаһан. Эдэнэр байһан гэрнүүдые, промышленнэ объектнүүдые, уһа урадхуулха соргонуудые барина, Амар мүрэн тээшэ түмэр харгын рельс табина.

Үдэр, недели, һара, жэл бүхэнэйнгөө даабарие үлүүлэн дүүргэдэг, сэхэ, багашье объектнүүдые харалгадаһан болзортонь ашаглалгада тушаахын түлөө мүрысөөндэ тон эдэбхитэйгээр хабаададаг худэлмэришэдэй гайхамаар сэхэ амжалта туйлана. БАМ-ай барилгашадай, тэрэ тоодо «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллективэй КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй туйлаһан амжалтын түлөө нэгэтэ бэшэ амаршалга бэлэй.

Эдэнэр 1974 онһоо хойшо Хойто-Байгалда 1900 километр утэ самсаал сабшаһан, 387 мянган дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүдые ашаглалгада тушааһан, 88 миллион кубометр хайр, шорой зөөһэн. Дабаанһаа БАМ-ай 700-дахи километр хүрэтэр түмэр харгын рельс табиһан байха юм. Хойто-Байгалай райондо соёлой 13 байшан, 28 һургуули, больница 10 комплекс, 28 саад болон ясли трестын худэлмэришэдэй хүсөөр тон богонии болзор соо баригдаһан байна. Гүрэнэй даабари болон абаһан социалис уялгануудаа бэелүүлхэ хэрэгтэ коммунистнүүд тон ехэ үүргэ дүүргэдэг. Трестын олонхи коллективүүд доторойнгоо арга боломжонуудые шалгаан бэрхээр хэрэглэжэ, барилга түргэнөөр, гараша багатайгаар хэһэ барилгын өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулна. Байгша оной даабарие юһэн һарын туршада дүүргөөд, жэлэй дүүрэтэр үшөө хэдэн миллион түхэригэй барилга хэхэ гэһэн зорилго трестын коллектив урдаа табинхай гэһэн үгэнүүд тоосоото һунгалтын II партийна конференци дээрэ элидхэл хэхэдээ трестын парткомой секретарь Р. П. Мухаров дурдаһан байна.

Трестын парткомой бүридэлдэ 800 гаран коммунистнууд ородог. Тэдэнэр ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ, гүрэнэй, үйлэдбэриин, технологическа журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүхы шадабаряа зорюулдаг. Тон харюусалгатай участогууд дээрэ партийна бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй. Дабаанһаа Витим хүрэтэр баригдажа байгаа объектнүүд дээрэ партийна 67 бүлэг худэлнэ.

Түмэр харгын рельсые түргэнөөр табиха хэрэгтэ коммунист А. Ф. Рапопортын хүтэлбэрилдэг партийна бүлэг эмхидхэхы ехэ үүргэ дүүргэдэг байна. Коммунист В. С. Шекуновой даадаг бүлэгэй гэшүүд һайн шанартайгаар шулуу ехээр бутаргажа, тоннельнүүдэй, түмэр харгын барилгада дутамаггүйгөөр эльгээхэ гэһэн зорилгоёо бэелүүлжэ шадана. А. В. Двойниковой хүтэлбэрилдэг партийна бүлэгэй гэшүүд Северобайкальск городто уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдые барилсаа. Һаяшаг тэрэнээ ашаглалгада тушаагаа. Энэ шухала объектын барилгада гүрэнэй комисси һайн сэгнэлтэ үгөө һэн. Һайн бэлэдхэлтэй, үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ коммунистнүүдые партийна бүлэгэй эмхидхэлшээр табиха хэрэгтэ парткомой шиидхэдэг шухала зорилгонуудай нэгэниинь мүн гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Трестын коммунистнүүд түрүү онол арга, онһон техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Һүүлэй мэдээгээр 175 бригаданууд дотоодо ажахын тоосооной гэрээгээр бүтээнэ. Подрядай гуримаар бригада хэнэ. Жэлэй эхинһээ хойшо эдэгээр шэнэ гуримаар 17 миллион түхэригэй барилга хэжэ, нилээд һайн үрэ дүн туйлаа. Барилга дээрэ бүтээсэ ехэтэй бульдозернууд, экскаваторнууд, крануудай ашаглалгаан. Уралан нар-жуулгын, ухаалан зохёолгын 90 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 4,5 миллион түхэригэй алмалта хэхэ арга олгобо. Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд парткомой болон коммунистнүүдэй хүтэлбэри доро бэелүүлэгдэнэ.

Үйлэдбэридэхи бии байгаа арга боломжонуудые сүм хэрэглэхэ, худэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэлые дэмжэхэ талаар трестын партком ехэ худэлмэри ябуулна. Парткомой заседани дээрэ үйлэдбэриин шухала шухала асуудалнууд зүбшэгдэдэг, тодорхой шиидхэбэринүүд абтадаг, коммунистнүүдэй шанга хиналта доро бэелүүлэгдэдэг.

Нижнеангарск — Кичера, Кичера—Шэнэ-Уоян, Шэнэ Уоян—Янчукан, Янчукан—Северомуйск гэһэн участогуудые түмэр харгын барилга коммунистнүүдэй шанга хиналта доро хэгдэһэн байна. Энэ угаа харюусалгатай барилга дээрэ парткомой нүүдэл заседани зарлагдадаг. Жэшээнь, ниимэ нэгэ заседани дээрэ трестын ахамад инженер, коммунист А. П. Романов тоосоон юм.

Худэлмэришэдэй политическэ, экономическэ эрдэм мэдэсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ партком ехэ анхарал хандуулаа. Экономико шудалха һургуулинууд эмхидхэгдэжэ, һайн бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэд тэдэниие хүтэлбэрилнэ. Экономико шудалха 28 һургуулида, коммунис ажалай 100 һургуулида 4223 худэлмэришэд һурана. 175 пропагандист болон 427 агитаторнууд олониитын дунда ойлгууламжын ехэ худэлмэри ябуулна.

— Манай барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын коллектив үдэр бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ эрмэлзэдэг. Урдаа табигдаһан зорилгоёо бэелүүлжэ шададагшье. Бидэ энэ жэлэй даабарие июль һарада дүүргээ һэмди. Жэлэй эхинһээ хойшо магазин, столово, ясли-сад, байрын 3 гэр ашаглалгада тушаагдаа, 40 километр харгые асфальтаар хушаабди. Бүхы ажалай 90 процентые бригадна подрядай гуримда ороһон коллективүүд бүтээнэ. Ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэмнай коммунистнууд нүлөөлхы ехэ үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Трестын партком поездын коллективэй ажал хэрэгээр ходол һонирхожо байдаг, туһа хүргэдэг. Мүрысөөнэй ябасые ехэл нариндаар хинан шалгадаг, туйлаһан амжалтыемнай үндэрөөр сэгнэдэг, урмашуулдаг. Эдэ бүгэдэ бидэндэ бүри һайн үрэ дүн туйлаха эрмэлзэл түрүүлдэг, — гэжэ поездын түрүү худэлмэришэн, бригадир В. Кудла тэмдэглээ.

Ажалай журам бэхижүүлхэ талаар трестын партком бага бэшэ худэлмэри ябуулна. Ажалай журам, ниитын гурим эбдэгшэд эрид үсөөрбэ. Хэрбээ нёдондо трест дотор худэлмэриин 7 мянган үдэр хиидэ хаягдаһан байбал, энэ жэлэй эхинһээ 1700 үдэр болотороо хороо. Гэбэшье ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг, даабаряа арай шамай дүүргэдэг, али огто дүүргэдэггүй худэлмэришэд бидэнэй дунда бии байһаар. Тэдэнэй дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын худэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулха, үйлэдбэри дээрэ ушардаг дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэ трестын коммунистнууд анхаралаа онсо хандуулха, эбсэшэгүй тэмсэл ябуулха ёһотойбди гэжэ барилга-хабсаралгын 651-дэхи поездын партбюрогой секретарь В. А. Румянцев, барилга-хабсаралгын 669-дэхи поездын худэлмэришэн В. М. Федюнин, «ЛитБАМстрой» колоннын начальник Б. Бельзакявичус болон бусад тэмдэглэбэ.

— Хүүргэ хабсаргагшад, түмэр харгын далан бэлдэгшэд, рельс табигшад, газар тэһэлэгшэд хоорондоо нягта холбоотойгоор худэлхэ ёһотой. Энэ холбоогоо бэхижүүлхэ, тэдэнэй дунда социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэхэ, эрхим һайн үрэ дүн туйлагшадай солые олониитэдэ мэдээсэхэ хэрэгтэ трестын партком ехэ анхарал хандуулха зэргэтэй. Хэрбээ бидэ бэе бэедээ туһалалсан, эбтэй эетэйгээр худэлөөд байбал, 1984 оной октябриин 29-дэ Витим мүрэн дээрэ Шэтын участогай худэлмэришэдтэй уулзажа, «Алтан рельс» табиха зорилгые бэелүүлжэ шадаха байнабди. Энэ ушарта коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл хэрэгтэйл болоно, — гэжэ «ЗапБАМстроймеханизация» трестын начальнигай орлогшо М. Ф. Николенко, барилга-хабсаралгын 597-дохи поездын худэлмэришэн М. А. Сало элидхэл тушаа үгэ хэлэхэдээ, ажаглалта хэһэн байна.

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив Буряадай участогай эгээл томонь болоно. Эдэнэр Хойто-Байгалда худэлмэришэдэй 13 поселок бодхоогоо. Жэл бүриингөө даабари амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Юһэн жэлэй даабариһаа гадуур 150 миллион түхэригэй барилга хэгдээ. Барилга-хабсаралгын 708-дахи, 581-дэхи, 597-дохи, 572-дохи поезднуудай коллективүүд гүрэнэй даабари дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ талаар ехэ габьяатай. Трестын коммунистнуудай дааһан хэрэгтээ үнэн сэхээр, харюусалгатайгаар хандадаг байһан дээрэһээ эдэ бүхы амжалтанууд туйлагдана, — гэжэ барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын мастер Ю. А. Зажигков, «Нижнеангарсктрансстрой» трестые эрхилэгшэ Социалис Ажалай Герой Ф. В. Ходаковский болон бусад хэлэбэ.

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын коммунистнуудай тоосоото һунгалтын II конференциин худэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата худэлмэрилэгшэ Б. Н. Рогатин хабаадаба. КПСС-эй обкомой секретарь В. Г. Бирюков мүн лэ энэ конференцидэ хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлэһэн байна.

Конференциин делегадуудай һунгаһан парткомой заседани Р. П. Мухаровые трестын парткомой секретаряар дахинаа һунгаба.

К. ЖАМЬЯНОВ,
БАМ-дахи манай корр.

Заводһоо нэгэшье вагон заһабарилангүй гаргахагүй гэһэн үүсхэл Челябинскын томо томо предприятинуудта дэлгэрэнхэй юм. Энээнэй ашаар бэлэн продукци гээлтэ хоролтодо оруулангүй захилшадтань хүргэхэ арга хангагдаа бшуу. Тиигээдшье али бухы талаһаа түгэс бэлэн, техническэ һайн харуулалтай вагонууд һаадгүй абаха ушартай. Жэшээлхэдэ, Челябинскын трубопрокатна заводто вагонуудые заһабарилха түсэй участок хэдэн жэлэй туршада худэлнэ. Энэ «Донбасс» түхэлэй заһабарилгын машина, гагнууриин табан аппарат тодхогдонхой юм. Гадна энэнэй металлургическа заводто вагонние сэбэрлэдэг турбореактивна түхеэрэлгэ хэбсаргагдахэ. Тэрэнэй ашаар жэл соо 10 мянга шахуу вагон сэбэрлэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Челябинскын металлургическа заводто худэлдэг турбореактивна түхеэрэлгэ.

ТАСС-ай фото.

Ажалдаа коммунис ёһоор хан...

ГОРНЯГУУДАЙ ХУБИТА Б...

СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Зэдын вольфраммолибденэй комбинат һара бүхэндэ нэгэ жэгдээр худэлжэ, үйлэдбэриин үндэр амжалта туйлана. Ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө худэлөөнэй 25 жэлэй ойн урда тээ дэлгэрһэн мүрысөөндэ хабаадахадаа, тус предприяти мүн лэ республика дотороо түрүүшүүлэй зэргэдэ оролсобо. Үнгэрһэн 9 һарада товарна продукци гаргаха түсэбөө комбинат 102,5 процент, продукци худалдаха— 104,4 процент бэелүүлээ. Үнгэтэ металлнуудай концентрат үйлэдбэрилгэ 102,7 процент болгогдожо, бүтээглэһэн продукциин өөрынь үнэ сэн 8 процентээр хямдаруулагдаа. Тиихэдэ ажалай бүтээсэ турбан кварталда 102,6 процентдэ хүргэгдэбэ. Социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгые, үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын худэлмэриие һайжаруулһанай ашаар нимэ амжалта туйлагдана.

Ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө худэлөөндэ комбинадай диилэнхи олон коллективүүд хабаадалсалаг юм. Ажал, һуралсал ба ажаһуудалые нэгэдүүлһэн бүгэдэ арадай худэлөөн сэгнэшэгүй ехэ аша туһа асарһаар. Манай комбинат дотор «Коммунис ажалай коллектив» гэһэн үндэр нэрэ зэргэ 6 участок, 55 бригада болон халаануудта олгогдоо. Мүнөө энэ нэрэ солын түлөө 7 участогууд, албан болон таһагууд, 79 бригаданууд тэмсэнэ. Бүхыдөө 1427 хүн «Коммунис ажалай ударник» болоһон гү, али нэрэ зэргээ дахинаа баталдхаһан байна. 1486 худэлмэрилэгшэд, ИТР, алба хаагшад үндэр нэрэ зэргын түлөө мүрысөөндэ хабаадалсана. Ихэдээ коллективэймнай 76,8 процент гэшүүдынь ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө худэлөөндэ оролсоһон болоно гээшэ.

Манай комбинадай коммунис ажалай коллективүүд болон ударнигууд үйлэдбэриин ашаг олзые дээшэлүүлхын, түрүү аргануудые нэбтэрүүлхын, худэлмэриин шанар һайжаруулхын, эрдэм мэдэсээ баяжуулхын, социалис журам наринаар сахихын түлөө тэмсэнэ. Энэ ушараар хэдэн жэшээ дурдахамни.

Энэ жэлэй эхиндэ Холтоһоной уурхайн коллектив (начальнигынь П. А. Костылев), тус рудиигай В. А. Рябовай хүтэлбэрилдэг газар малталгын болон Б. Б. Базаровай руда сэбэрлэлгын бригаданууд, шулуун нүүрһэ малталаг Һонгиныи шахтын үрэмдэлгын, руда зөөдэг БелАЗ-540 түхэлэй автосамосвалай жолоошодой В. И. Тугариновай бригаданууд, шаржуулгын фабрикын В. М. Петровой даадаг технологическа халаан ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө худэлөөнэй 25 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын, 1983 оной түсэб болзорһоонь урид бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэһэн үүсхэл гарагаһан юм. Октябриин 1-нэй мэдээгээр дээрэ дурдагдаһан үүсхэлшэ коллективүүд энэ оной болон табан жэлэй гурбан жэлэй даабаринуудые холо үлүүлэн дүүргэһэн байба. Жэшээнь, Холтоһоной уурхайн горнягууд металл абалгаар 102,9 процент бүтээхэ уялгаяа 110 процентдэ хүргөө. Мүн В. А. Рябовай бригада түсэбөө 115,2, Б. Б. Базаровай — 122 процент дүүргэбэ.

Комбинадта ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө худэлөөндэ эхи табигшадые онсо дурдамаар. 1959 ондо Холтоһоной уурхайн забойлохи руда сэбэрлэлгын бригадада Далахайн залуу буряад хүбүүн Даша Цыденович Самбилов худэлмэрилхэеэ ерээ һэн. Түрүүшын үдэрһөө тэрэ ажалша бүхэриг, үнэн сэхэ сэдьхэлтэй, һайн зантай байһанаа харуулжа суурхаа. Оройл гурбан жэлэй үнгэрхэнөөр Даша Цыденович бригадираар томилогдоһон юм. 1967 ондо Самбиловай хүтэлбэрилдэг коллективэй бүхы гэшүүдтэ «Коммунис ажалай ударник», харин бригададань «Коммунис ажалай коллектив» гэһэн нэрэ соло олгогдоо бэлэй. 16 жэлэй туршада Даша Цыденович бригадаяа толгойлоо һэн. Тэрэ гэһээр горнягуудай тус коллектив энэ нэрэ зэргээ жэл бүриэ баталдхажа, нэгэтэшье алдажа үзөөгүй байна. Бригададань бүхыдөө 38 шахтернууд һурган хүмүүжүүлэгдээ. Тэдэнэй олонхинь өөһэдөө бригадир, мастернууд болоһон алдартай. Мэдээжэ горнягууд В. Боркин, В. Будаев, Л. Бадмаев, В. Гунзенов, Н. Дашеев болон бусад Самбиловай һурагшад юм. Энэ бригадын гэшүүн, мүнөө өөрөө нимэ коллективые толгойлогшо В. И. Афанасьев СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдаһан намтартай.

Коммунис ажалай худэлөөнэй ветеран Д. Ц. Самбилов 1972 ондо Октябриин Революциин орденоор шагнагдаа һэн. Үшөө хоёр жэлэй үнгэрхэдэ бригадирта «СССР-эй габьяата шахтер» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо. Даша Цыденовичтэ СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствын болон металлургическа промышленностиин худэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай социалис мүрысөөнэй отличнигай тэмдэг барюулагдаһан байна.

Хамтын подряд эгээ түрүүлэн комбинадта нэбтэрүүлһэн барилга-хабсаралгын управлениин комплексно бригада 1973 онһоо жэл бүхэндэ эрхимээр ажаллана. Түрүүн тэрэ коллективые КПСС-эй Захааминай райкомой бюрогой гэшүүн Т. А. Валеев хүтэлбэрилдэг һэн. Мүнөө тус бригадые Тимархан Актамовичай һурагша С. Л. Новожилов толгойлно. Хамта 30 барилгашадтай энэ коллектив 1975 ондо «Коммунис ажалай бригада» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй. Худэлмэридөө ажахын тоосоо, ажалда хабаадаһан коэффициентын гуримаар салин тодорхойлго нэбтэрүүлжэ, бахархама дүнгүүдые туйлана. Октябриин 1-нэй байдалаар түсэбтэ табан жэлэй даабарие 72 үдэрөөр уридшалан дүүргэһэн байгаа. Хэрбээ ажахын тоосоондо тус бригадын орохо үедэ нэгэ худэлмэришэн һарадаа 8,4 мянган түхэригэй ажал бүтээһэн һаа, мүнөө тэрэнээ 20,4 мянган түхэригтэ хүргөөд байна.

Социалис мүрысөөндэ түрүүлэгшэдэй жэшээгээр ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ худэлмэрилэгшэ бүхэнэй хубитые оруулха асуудалда онсо анхарагдана. Тиин мүрысэгшэдэй мэргэжэлээ, политическэ мэдэсээ, болбосоролоо дээшэлүүлхэ һуралсал эмхидхэгдэлэг юм. Дүй дүршэлтэй ажалшад залуушуулые шефтээ абажа һурган хүмүүжүүлнэ, хамта худэлмэрилдэг нүхэдтөө туһална. Мүнөө үедэ манай комбинадай 210 һурган хүмүүжүүлэгшэд 315 залуу худэлмэрилэгшэдые һургажа байна. Үшөө нэгэ баясама мэдээсэл. Энэ жэлдэ 30 наһа гүйсөөгүй худэлмэришэдэй зэргэдэ дунда һургуули дүүргээгүйшүүл үсөөн үлдөө. Һүүлшын бүлэг залуушуул үдэшын болон заочно дунда һургуулида һурана.

Хэнэйшье мэдэһээр, ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө худэлөөн ажалай, үйлэдбэриин болон гүрэнэй журам сахилгые эрид һайжаруулна. Мүн ниитэ нэгэн эрмэлзэлтэй, хани нүхэсэлэй зохёохы байдалай тогтонижоһон ажалша коллективүүдэй мүндэлэн ургалгада ехээр нүлөөлнэ гэжэ элирээ. Манай комбинадта 1983 ондо 1980 онойхитой сасуулбал, худэлмэриһөө һамшаха ушар гурба дахин үсөөрһэн байна. Тиихэдэ ажалһаа гаража ошолго нилээд хороо бшуу.

Һүүлэй гурбан жэлэй туршада комбинадай хүдөө ажахын цех гэжэ нэрлүүлдэг хамһабариин ажахын коллективтэ худэлмэриһөө хулжаха, журам эбдэхэ ушар дайралданагүй. Шалтагаангүйгөөр ажалһаа гаража ошолго тон үсөөн үзэгдэнэ. Тус ажахы энэ жэлдэ «Закаменский» гэһэн совхоз болгогдоо. Коллективэй 70 гаран процент ажалшадынь коммунис ажалай ударнигууд юм. Бусад гэшүүдынь энэ нэрэ солын түлөө мүрысэн худэлнэ.

Закаменск хотын, Холтоһон болон Баян-Гол поселогуудай горнягууд, шахтернууд, бүхы ажаһуугшадые һү, мяха, үндэгэ, хартаабха болон огородой эдеэгээр хангаха уялгаяа тус совхозой ажалшад һайнаар дүүргэнэ. СССР-эй Эдеэ хоолой программые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, ажахынхид болзорһоо холо уридшалан, октябриин 8-да түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй даабаринуудаа бэелүүлээ. Энэ хугасаада бүхыдөө 1 миллион 650 мянган түхэригэй хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилэгдэбэ.

Совхозой амжалта туйлаха хэрэгтэ «Коммунис ажалай коллектив» гэһэн нэрэ зэргэтэй һүнэй фермын малшад өөһэдынгөө хубитые ехээр оруулаа. Коммунис ажалай ударник, ажалай ветеран Е. П. Максимова илангаяа эрхимээр худэлмэрилнэ. Үн-

Совет орон дотор

ҮНДЭР ДҮН ТУЙЛАБА

КИЕВ. Һалбариин түүхэдэ түрүүшынхеэ Украиныи саахар ургуулагшад эгээл үндэр дүн туйлаба. Ургаса хуряалгын эхинһээ хойшо тэдэнэр 3 миллион тонно бэлэн продукци хэрэглэгшэдтэ эльгээһэн байна.

Нёдондо жэлэй энэл хугасаатай сасуулхада, саахар үйлэдбэрилгэ оройдоол нэгэ процент дээшэлүүлэгдэһэн болоно. Харин энэнь 250 мянган тонно саахар тэрэл хэмжээнэй түүхэй эдһээ нэмэжэ абтаһан продукци болоно.

Түрүү арга технологи үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэйнь ашаар нимэ дүн туйлагдаа юм. Республика дотор «Саахар» гэһэн эрдэм, техникын талаар программын хэмжээн соо эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдэй хараалһан энэ арга ургасын гээлтэ хоролтые усадхахада туһална.

Һалбариин 65 предприятида шэнэ арга технологи хэрэглэгдэнэ. Энэнь завод бүхэндэ саахар үйлэдбэрилгые дунда зэргээр 200 тонноор дээшэлүүлхэ арга олгохо байна.

«ТЕАТРНУУД — ТОСХОНДО»

ЧЕБОКСАРА «Театрнууд — тосхондо» гэһэн бүхэроссин фестивалиин түгэсхэлэй шата Чувашида үнгэргэгдэбэ.

Имагтал Чувашида театральна һайндэрэй үнгэргэгдэһэниинь дэмы бэшэ. Хара бэшэ хүрьһэтэй нютагуудай ажалшадые театрай коллективүүдэй шефтээ абаха талаар олон һонирхолтой арганууд эндэ мүндэлһэн шуу. Сценын шадабаритад уран һайханай бүлгэмэй эдэбхитэдтэ туһалдаг, фермэнүүд болон хээрын стануудта харагшадтай уулзадаг, хүдөөгэй соёлой университедүүдтэ хэшээлнүүдые үнгэргэдэг юм.

Автономито республикын мэргэжэлтэ табан театр ба филармони холын тосхонуудта филиалнуудтай юм. Һара бүри тэндэ эрхим зүжэгүүдээ харуулдаг. Фестивалиин үедэ олохон һуурин тосхонуудта һайндэр үнгэргэгдөө. Жэшээнь, Чувашай К. В. Ивановой нэрэмжэтэ академическэ театр Янтиково тосхоной хүн зондо Н. Айзманай «Выйди, выйди за Ивана» гэһэн комеди харуулаа,ород драмтеатр А. Абдуллинай «Гринадцатый председатель» гэһэн зүжэгые Тойси тосхондо харуулаа. Российн Федерациин мэдээжэ артистнууд, режиссернууд, драматургнууд — фестивалиин жюрин гэшүүд ба айлшад автономито республикын таряашадтай, малшадтай зохёохы уулзалгануудта баһал хабаадаа.

[ТАСС].

ТҮРҮҮШҮҮЛДЭЭ ТҮШЭГЛЭН

АШАГ ҮРЭ, ШАНАР

Партиин XXVI съездын, мүн майн болон ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө Улаан-Үдын районой Сотниковско шубуунай фабрикын коллектив нилээд оролдолго гарган худэлнэ. Эдэнэр нёдондо үйлэдбэриингөө түсэб дүүргэжэ шадаһан байна. Тусхайлбал, дүн хамта 82457 мянган үндэгэн суглуулагдаа гэхэ гү, али түсэб 104 процент бэелүүлэгдээ. Үндэгэ гүрэндэ худалдалгаар мүн лэ даабари үлүүлэгдээ, Бэлэдхэлэй пунктда 76,8 мянган үндэгэн тушаагдаха һаа, 74,4 мянганда хүргэгдөө. Энэнь нэгэ тахяада абажа тоолоходо, 240, 1 үндэгэн болоно. 7 мянган центнер тахяагай мяхан худалдагдаһан гэхэ гү, али мүн лэ түсэб бэелүүлэгдэһэн байна.

Энэшье жэлдэ тус коллективэй гэшүүд амжалтатай ажаллана. Үнгэрһэн юһэн һарын дүнгөөр бүхыдөө 70 мянган үндэгэн абтажа, даабари 118 процент болгогдоо. Энэнь нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо нилээд дээшээ болоно. Фабрикын шубуушад гүрэндэ 63 мянган үндэгэ тушааха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 11,3 мянганда хүргэжэ, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 4 дахинаар олон үндэгэ худалдаба.

Энэ амжалта тус фабрикынхидта миин хүрэжэ ерээгүй. Шубуушан бүхэнэй даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандаһанай, тахяануудайнгаа ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө оролдоһоной ашаар туйлагдаа. Тодорхойлбол, үнгэрһэн хугасаа соо тахяа бүриһөө 171,3 үндэгэн абтаха даабаритай байбал, 178,8 үндэгэн суглуулагдаба. Эдэ бүгэдын ашаар шубуушад хараалһандаа хүрөө гэжэ хэлэхэ байнаб.

Тэдэнэр мяха гүрэндэ худалдаха энэ жэлэйнгээ даабарие үлүүлхээр зоригжонхой. Мүнөө фабрикын шубуушад энэ зорилгоёо бэелүүлхын түлөө оролдожо ябана.

Коллектив дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ дүрбэдэхи звеногой нэгэдэхи промышленна бригадын түрүүшүүл Павел Григорьевич Акулов, Валентина Яковлевна Гребенщикова, Яков Петрович Белогубов, Анна Егоровна Терентьева гэгшэд шалгаржа гараба. Эдэнэр гурбан кварталай дүнгөөр тахяа бүриһөө дунда зэргээр 203 үндэгэ абажа, түсэбөө 106,8 процент бэелүүлһэн байна. Прасковья Иннокентьевна Савельевагай хүтэлбэрилдэг звеногой шубуушад Вера Иннокентьевна Бойко, Михаил Александрович Громов, Аюша Лыгденович Бадмаев, Анна Ивановна Жаркова гэгшэд тахяа бүриһөө 183 үндэгэ суглуулжа, түсэбөө 105 процент дүүргээ.

Дальбараануудые гарза хоролтогүйгөөр дэгжээхэ хэрэгтэ шубуушад, слесарь-операторнууд Зинаида Афанасьевна Пичугова, Ольга Константиновна Григорьева гэгшэд амжалтатай. Тэдэнэр харууһалжа байһан бүлэгэйнгөө толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 7 граммаар нэмээһэн, иигэжэ түсэбөө 104 процент бэелүүлһэн байна. Эдэнэрһээ хоёрдохи бригадын шубуушад Валентина Павловна Суворова, Надежда Александровна Кручинина гэгшэд холошье гээгдээгүй.

Мүн лэ залуу шубуудые дэгжээхэ талаар Феоктиста Семеновна Бельская, Галина Николаевна Ситак һайн үрэ дүнгүүдые туйлаа. Дальбараануудаа шахан таргалуулха даабаринуудаа эдэ хоёр холо үлүүлэнхэй.

Фабрикын дүршэлтэй шубуушад Варвара Евлантьевна Майорова, Александра Николаевна Дубинина болон бусад ажалай жэшээ харуулан худэлнэ. Мүн лэ бусад худэлмэрилэгшэд тэрэ тоодо жолоошод Анатолий Иванович Новокорский, Владимир Васильевич Семенов, Василий Николаевич Бурков, тракторист Владимир Николаевич Истомин, Михаил Степанович Акулов, кочегар Яков Иванович Тараконовский, складые даагша Галина Николаевна Корнакова болон бусад даалгагдаһан худэлмэридөө һайнаар хандадаг, гүрэнэй даабарие дүүргэхые хододоо оролдодог нүхэд юм.

Матрена Евстафьевна Васильевагай ударидадаг звеногой гэшүүд үндэгэ суглуулха арба һарынгаа түсэбые мүн лэ үлүүлэн дүүргээ. Эдэнэрэй даадаг цехэй тахяа бүхэнһөө дунда зэргээр 198 үндэгэн абтаа гэхэ гү, али түсэб холо үлүүлэгдээ.

Үнгэрһэн гурбан кварталай дүнгөөр промышленна һурэгүүдые эрхилдэг бригаданuудай дундаһаа гурбадахи бригадые онсолон тэмдэглэхээр. Тус коллектив тахяа бүриһөө 179 үндэгэ абаха түсэбтэй һаа, 190 үндэгэ суглуулһан байна. Иигэжэ тэдэнэр үндэгэ абаха даабаряа 104 процент, бэелүүлээ, тэжээлээ гамнажа шадаа.

Сотниковско фабрикын шубуушад Сэлэнгын районойхидой гаргаһан үүсхэлые һайшаан дэмжээд, жэлэйнгээ түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэхээр зорилго табяад, эдэ үдэрнүүдтэ габшагайгаар ажаллажа байнхай.

А. ХАМАГАНОВ,
Улаан-Үдын районой Сотниковско шубуунай фабрикын ахалагша юрист-консультант.

...уран бэлигэй ...союзна харалга

ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ЕХЭ ҮҮРГЭТЭЙ

курснуудай лауреадууд болонхой. Хэжэнгын соёлой байшангай дуу, хатарай «ургы», Новоселенгинскын соёло байшангай «Сэлэнгэ», БГПИ-гэй «Байгалай долгинууд», мяханай комбинадай соёлой байшангай «Тэрэнги», Техническэ мэргэжэлэй һуралсалай управлениин «Сибириин угалзанууд» гэхэ мэтын дуу, хатарай арадай ансамбльнууд, Забайкальска шэмээшэгүүдэй арадай хор, ЛВРЗ-гэй соёлой байшангай болон Улаан-Үдэ станциин локомотивна депогой эрэшүүлэй хоорнууд тэдэнэй тоодо нэрлэгдэхэ зэргэтэй.

Улаан-Үдын «Лотос» («Лёнхобо»), Зэдын районой Алцак һууринай «Дэбэсэнэм» гэжэ фольклорно ансамбльнууд нёдондо Чехословакида үнгэргэгдэһэн уласхоорондын фестиваль дээрэ эрхим шадабариятай, һайнаар бүридэһэн репертуараа харуулаа һэн. Тиихэдэ «Осикта» ба «Гоюун» гэжэ ортонуудай арадай ансамбльнууд СССР-эй ВДНХ-да Хойто зүгэй арадуудай һайн дуранай искусствын харалга дээрэ амжалта туйлаа.

Хүн зониие соёлой талаар хангаха хүдэлмэридэ Буряадай һайн дуранай уран һайханай коллективүүд ехэ юумэ хэнэ. Тэдэнэр жэл бүри 17—18 мянган зүжэг, концерт харуулжа, дүн хамта 1,5 миллион хүн зониие хангаһан байдаг.

Уран һайханай элдэб жанрнуудаар республика дотор үнгэргэгдэдэг конкурснууд заншалта болонхой. Илангаяа фольклорно коллективүүдтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Мүнөө үедэ фольклорно фестивальнууд арад зоной дуратай һайндэр болонхой. Аман зохёол гээшые шэнжэлэн үзэхэ, сахин хадагалха, олоной дунда нэбтэрүүлхэ, һайн дуратанай коллективүүдэй репертуарта оруулха гэхэ мэтын гол шухала асуудалнууд соёлой эмхи зургаануудай саг үргэлжын анхаралда абтанхай. Гэбэшье арадай зохёохы ажалай энэ һалбарида үшөө ехэ анхарал хандуулха шухала. Һуурин, дэрэбэн бүхэндэ фольклорно коллективүүдые байгуулха хэрэгтэй. Арадай зохёохы хүдэлмэриин энэ һалбари хадаа хүн бүхэндэ хүшэ хүртэхэ, һонин байха байна ха юм.

Һайн дуранай оркестрнүүд һүүлэй үедэ олошоронхой. Саг үргэлжэ үнгэргэгдэжэ байдаг конкурснууд энээндэ ехээр нүлөөлнэ гэжэ эли. «Текстильщик» болон шэлэй заводой соёлой байшангай дэргэдэхи хүүгэдэй үлеэдэг инструментнүүдэй оркестрнүүд олон жэлэй туршада һайнаар хүдэлнэ. Тиихэдэ Загастайн, Санагын соёлой байшангай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн буряад арадай инструментнүүдэй оркестрнүүд өөһэдыгөө яһала һайнаар харуулаа. Гэхэтэй хамта зарим нютагуудта хүгжэмэй талаар зохёохы хүдэлмэри муугаар хүгжэнэ. Баргажанай, Зэдын, Сэлэнгын, Хориин, Хурамхаанай районуудта оркестрнүүд байхагүй. Хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулинуудай, искусствын һургуулинуудай багшанарые, оперо болон балетэй оркестрэй артистнуудые, Зүүн Сибириин соёлой институдай, хүгжэмэй болон соёл-гэгээрэлэй училищинуудай багшанарые энэ шухала хүдэлмэридэ хабаадуулха хэрэгтэй. Хэрбээ хүн бүхэнэйнь ямар нэгэн коллективые гү, али хүгжэмшэдые хүтэлбэрилөө һаа, манда оркестрнүүд хараа байса олошорхо байгаа.

Һайн дуранай уран зураашадай, арадаи мастернуудай республиканска клубта 450 хүн нэгэдэнхэй. Оронойнгоо болон республикынгаа ойн баярта зорюулагдан, тэдэнэй хүсөөр элдэб янзын 19 выставкэ эмхидхэгдээ һэн. Һайн дуранай уран зураашадай зураһан зарим зурагууд олоной анхарал татаһан байна. Тиимэ зураашадай тоосоото выставкэнүүд нютаг бүхэндэ үнгэргэгдэдэг болоо һаа һайн һэн. Клубай хүдэлмэрилэгшэд лэ энээндэ үүсхэл гаргаха ёһотой.

Арадай уран бэлигэй бүхы жанр адляар хүгжэнэ гэхын аргагүй. Кино гү, али фото буулгагшадай, уран гоёор уншагшадай ганса гансаараа дуулагшадай дунда хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Тиихэдэ һайн дуратанай хоорые хүгжөөхэ хүдэлмэри һайнаар ябуулагданагүй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдан, арадай уран бэлигэй бүхэсоюзна харалга 1983 оной октябрьһаа 1985 оной май болотор үнгэргэгдэхэ юм. Энэ харалгын үедэ республикын һайн дуратанай искусство саашадаа хүгжэхэ ёһотой. Республикын олон городто, хүдөө һууринуудта тиимэ харалганууд нэгэдэнхэй. Уран һайханай коллективүүдэй болон дуушадай, хатаршадай, хүгжэмшэдэй зохёохы ажалай тоосоон эхилээд байна. Бүгэдэ арадай энэ ехэ һайндэртэ хүдэлмэришэд, колхознигууд, албахаагшад, һурагшад, студентнэр, Совет Армиин сэрэгшэд болон элдэб наһанай, элдэб мэргэжэлэй хүнүүд хабаадаха.

Энэ хугасаада ажалша коллективүүдтэ, һургуулинуудта, соёлой байшангуудта хэдэн мянгаад зүжэг, концерт харуулагдаха, конкурс болон выставкэнүүд үнгэргэгдэхэ жэшээтэй. Һайн дуратанай зохёохы ажалай хүдэлмэри үзэл бодолой талаар удха шанараа гүнзэгырүүлхэ ёһотой. Уран һайханай коллективүүд репертуараа, программануудаа шэнэлэн хаража үзэхэ болоно. Тиигэжэ совет хүнүүдэй ажабайдалые бодотоор харуулһан, совет обществын хүгжэлтэ тухай домоглоһон, хүдэлмэришэдэй болон таряашадай баатарлиг ажалые магтан дуулаһан, манай ороной арадуудай хани барисаае гэршэлһэн зохёолнууд репертуар соо, программа соо һууриял олохо зэргэтэй. Совет Армиин сэрэгшэдэй, бүхы совет хүнүүдэй фашизмые илаха хэрэгтэ харуулһан дайшалхы болон ажалай габьяа солые магтан дуулаһан шэнэ зүжэгүүд, концертнүүд, зурагууд, кинофильмнүүд зохеогдохо болоно. Совет патриотизмын мэдэрэлтэйгээр, коммунис ёһо гуримда үнэн байхаар шэнэ үеын хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тэдэ зохёолнууд туһалха байха.

Арадай уран бэлигэй бүхэсоюзна харалгын программа олон янза юм. Түрүүшын шатада нютаг нютагуудай коллективүүдтэ, цехүүдтэ бригаданuудта, отделенинүүдтэ, факультедүүдтэ, классуудта, клубуудта болон соёлой байшангуудта уран бэлигтэнэй тоосоон болохо.

Һайн дуранай уран зураашадай, фото буулгагшадай хүдэлмэриин выставкэнүүд нээгдэхэ, өөһэдөө кино буулгагшадай фильмүүд харуулагдаха. 1984—1985 онуудта совет дуу эрхимээр гүйсэдхэгшэдэй бүхэсоюзна телевизионно конкурс болохо юм. Тиимэ конкурсые Буряадайшье телевидени үнгэргэхэ.

Бальна хатар гүйсэдхэгшэдэй болон ансамбльнуудай, дуушадай-хоорой коллективүүдэй, арадай болон совет дуу дууладаг залуу дуушадай, уран һайханай агитбригадануудай, театральна коллективүүдэй хүгжэмэй үлеэдэг инструментнүүдэй оркестрэй, арадай инструментнүүдэй оркестрэй болон ансамблиин конкурснууд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Гадна арадай аман зохёолой болон хатар дуунай һайндэрнүүд болохо. «Хододоо мандаг лэ наран!» гэһэн уряа доро хүүгэдэй зурагай конкурсые, хүүгэдтэ болон эдиршүүлдэ зорюулагдаһан театрай, хүгжэмэй долоон хоногуудые һонёор, гүнзэгы удхатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэй.

Дүримэй ёһоор, 1985 оной апрель-май һаранuудта районой түб һууринуудта, городуудта харалгын дүн гаргагдаха юм. Лауреат болоһон хүнүүд хадаа областной болон хизаарай түбүүдтэ, автономито болон союзна республиканuудай ниислэл хотонуудта илалтын үдэртэ зорюулагдан үнгэргэгдэхэ һайндэрэй хэмжээ ябуулгануудта хабаадаха болоно. Бүхэсоюзна хэмжээ ябуулгануудай шата болгогдон, манай республикада уран зурагай искусствын, фото буулгагшадай хүдэлмэриин выставкэнүүд, һайн дуратанай буулгаһан фильмүүдэй фестиваль үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Алибаа предприятида, колхоздо, совхоздо, эмхи зургаануудта һуралсалай зургаануудта, удаань бүхы район соо, город соо арадай уран һайханай бэлигые хүгжөөлгын холын хараата түсэб табиха шухала. Эдэ бүхы хүдэлмэриие эмхидхэлэй комитедүүд бэе дээрээ даажа абаха болоно. Тэдэ түсэбүүд шэнэ жэл бологор хүсэндөө оруулагдаха зэргэтэй. Тиимэ түсэбүүдые зохёоходоо, һургуулинуудташье, клубна эмхи зургаануудташье хүүгэдэй уран бэлигые хүгжөөхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха шухала. КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ хүүгэдые гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие хурсадхаха тухай онсо хэлэгдээ һэн шуу. Һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд болон багшанар һурагшадай зохёохы бэлигые хүгжөөхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулжа, мүнөөнэй эрилтын хэмжээндэ хүргэхэ ёһотой болоно. Искусствын һалбари бүхэн һургуулинуудта хүгжөөгдэхэ зэргэтэй. Үхибүүдэй уран һайханай бэлигые хүгжөөхэ хүдэлмэридэ хабаададаг нүхэд, арадай гэгээрэлэй зургаанууд, комсомолой эмхинүүд энэ асуудалые халташье мартаха эрхэгүй.

Харалгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ репертуарай үүргэ бага бэшэ. Арадай театрнуудай, драматическа коллективүүдэй репертуарые зохёолгодо эрилтэтэйгээр хандаха, хүгжэмэй, хатарай ансамбльнуудай, хоорнуудай программада оруулагдаха зохёолнуудые тон наринаар шэлэхэ шухала. Тэдэнэй репертуарые болон программые баяжуулха ябадалда зохёохы ажалтан, мэргэжэлтэ искусствын мастернууд эдэбхитэйгээр хабаадаха зэргэтэй. Зохёохы ажалтай хүдэлмэрилэгшэдэй һайн дуратанай коллективүүдтэй аша үрэтэйгөөр харилсадаг байһан жэшээнүүд манда олон. Гэбэшье манай уран зохёолшод, композиторнууд уран зураашад, театрнуудай артистнууд арадай уран бэлигые хүгжөөхэ хэрэгтэ үшөөл ехэ юумэ хэхээр байгаа гэжэ һанагдана. Шэнэ дуунуудые, зүжэгүүдые зохёохо, хатарнуудые болон зүжэгүүдые табилсаха, программыень шэнэлэн зохеолсохо—бодото туһаламжын жэшээ иимэрхүүл даа. Илангаяа хүдөөгэй уран һайханай хүдэлмэридэ иимэ туһаламжа онсо хэрэгтэй.

Бүхэсоюзна харалга хадаа богони болзор соо үнгэргэгдөөд залиршаха хэмжээ ябуулга бэшэ. Харалгын үедэ айхабтар ехэ программа бэелүүлэгдэхэ болоно.

Энэ хэрэгтэ уран һайханай коллективүүдэй материально-техническэ үндэһые һайжаруулга онсо анхарагдаха зэргэтэй. Уран бэлигтэниие хүгжэмэй инструментнүүдээр, техническэ хэрэгсэлнүүдээр, хубсаһа хунараар хангаха хэрэгтэй бшуу. Клубна эмхи зургаанууд үбэлжэлгын үедэ хэр һайнаар хүдэлмэрилхэб, тэрээндэ хэр һайнаар бэлдэнхэйб—эдэ бүгэдэһөө олон юумэн дулдыдаха. Үбэлдэ бэлдэлгын хүдэлмэриие шалгаха талаар республиканска ээлжээтэ рейд һаяхан болоо һэн. Тэрэнэй дүнгые хаража үзэхэдэ, республикын клубна эмхи зургаанууд үбэлдэ яһала һайнаар бэлдээ.

Арадай һайн дуранай уран һайханай хүдэлмэри хадаа социалис соёлой үзэгдэл гэжэ сэгнэгдэдэг. Тиимэһээ партиин үзэл сурталай хүдэлмэридэ горитойхон үүргэ бэелүүлжэ, хүнэй оюун ухаанай эрилтые дээшэлүүлэн, үзэл бодолой талаар хүмүүжүүлэн ургуулна. Бүхэсоюзна ээлжээтэ харалга хадаа энэ хэрэгтэ эрхимээр нүлөөлхэнь дамжаггүй.

Н. МАДУЕВ,
арадай уран бэлигэй болон соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин республиканска научно-методическа түбэй директор.

ШЭНЖЭЛЭЛ БА ШҮҮМЖЭЛЭЛ

...ОРИЙ ЧУДИН, ...НЭЙ ХЭРЭГҮҮД

[...]

һоо ажаһуудалай, үзэл бодолой тон лэ шухала зүйлнүүт болохо: хэжэ байһан ажалдаа, бүхы наһанайнгаа хэрэгтэ дурлалга, эрхэтэн ёһоной уялгадаа, Эхэ оронойнгоо урда харюусалгатайгаа бүри мүһэн мэдэрэлгэ тодоор харуулагдана.

Чудинай образ зураглан гаргахадаа, автор тэрэнэй тон лэ өөрын, зохёол дотор хэнииешье һажаагаагүй абари зан тобойлгон харуулаа. Тиимэһээ зарим хэдэ хэдэн зохёолнууд дотор үзэгдэдэг заншалта болошоһон геройнуудай образуудһаа тэрэнь тодоор илгаржа үгэнэ.

Чудин гээшэмнай хэн гээшэб, ямар ажалтай ямар һонирхолтой, мүн ямар һанаатай, хараа бодолтой хүн бэ гэһэн асуудал гараха ёһоороо гаража ерэнэ.

Григорий Чудин — гуша хүрэжэ ябаһан залуу хүн. Леспромхозой ажалшан, модо бэлэдхэлэй талаар техник мэргэжэлтэй. Хүбшэдэ ажаллажа байхадаа хүндөөр гэмтэнэ. Өөрынь хэлэһээр: «Модон унаха ёһогүй зүг шэг руугаа унажа» тэрэ усалтаад, инвалид болоно. Тиигэжэ бэеэ эмшэлүүлхээр жэл соо ажалһаа сүлөөлэгдөө. Тиихэдээ тэдхэмжэ абажа байбашье, тэрэ Баргажанай модо бэлэдхэлэй пунктда ерэжэ, леснигэй нииитын туһалагшаар ажаллажа эхилхэ юм. Чудинай энэ ябадал ой хүбшын сэбэр агаарта ябажа бэе махабадаа элүүржүүлхэ хубиин зорилго бэшэ, харин байгаалиие, тусхайлан хэлэбэл, Байгал шадарай нютаг дайдын үзэсхэлэниие хамгаалалсаха тэрэнэй ехэ хүсэлэл, оролдолго байба ха юм.

Байгал шадарай байгаалиин ойроо хүртэгдэшэгүй, анханайнь жама ёһон соо байлгаха гээшэ тэрэнэй уг зорилго бүхы һаналынь байгаа. Теэдшье энэ байгаалидаа энхэрэлтэй сэсэнээр хандажа, тэрэниие хүндэлэн сэгнэжэ, сахин хамгаалха һанал бодолһоо, эдэбхитэ ажалһаа үлүү һайн һайхан юун байхаб даа? Тиимэһээ Чудинай абари зан гээшэ хадаа уран һайханай юрэ бусын нээлтэ болоно гэхэдэ — ямаршье алдуу байхагүй. Тиигээдшье тэрэнэй һанал бодолдо олзотохын, баяжахын хара һанал гэхэ гү, али энэ талаар арга хурга һамбаашалха заяан огто байхагүй. Эдэ бүгэдэ хадаа суг ажалладаг нүхэдөөрөө Григорий Чудинай үдэр бүриинь харилсаануудһаа элеэр харагдана. Чудинай абари зангай онсо шэнжэнь хадаа социалис Эхэ оронойнгоо, арадайнгаа, мүн хүдэлжэ байһан коллективэйнгээ аша туһада хамаг оролдолгоёо, эдэбхи хэшээлээ элсүүлэн ажаллаха гэһэн эрмэлзэл болоно. Тиихэдээ оршон тойронхи байгаалиингаа баялигуудые бодомжотойгоор, эзэн ёһоор ашаглаха, харгалзан аршалха гэхэ мэтын шухала асуудалнуудые ажал ябуулгынгаа гол хүтэлбэри болгодог һэн тула «ерээдүйн үетэндэ энэ байгаалимнай ямараар үзэгдэхэб, Байгал шадарай ой модые ехээр отолходоо зүб юумэ хэнэ гүбди» гэхэ мэтын асуудалнуудташье эээлэгдэнэ.

Баргажан шэлын хормойдо оршодог модо бэлэдхэлэй пунктда ерэһээр, Чудин байгаалиие сахин хамгаалгын асуудалай тэндэ тон һулаар табигданхай байһанда голхорно. Илангаяа шэнгэһэн модоор модо урадхуулдаг голой бузарлагдаад байһан ушар тэрэнэй һанаае ехэтэ зобооно. Тиигээдшье тэндэхи модо бэлэдхэгшэд отологдоһон модоной үзүүрнүүдые гол руу буулгаһаар байгаа. Чудин эндэ шэнгэһэн унуули модонһоо голой һабые сэбэрлэхэ талаар бага бэшэ оролдолго гаргана.

Гэбэшье зохёолой гол геройн аһан ехэ зорилго хадаа отологдожо хооһорһон газарнуудта удаажарангүй модо тарижа питомнигуудые эмхидхэхэ гэһэн хүсэл болоно. Тиихэдээ үрэжэлгүй элһэн добонуудай сухариха байһанда нүхэдтөө этигэлтэйгээр баталан хөөрэнэ. Өөһэдынгөө хүсөөр таригдаһан мододой питомник байгуулха гэһэн Чудинэй һанамжа хүлеэгдээгүй байжа, коллективэй гэшүүдые гайхуулна, энэ хэрэгэй бүтэхэгүй тухай тэдэнэр өөһэдынгөө һанамжануудые дээрэлхүүгээр мэдүүлнэ, хориношье. Теэд эдэ бүгэдэнь хуу баран тэдэнэй шэнэ юумэндэ хайша хэрэгээр, хүнгэнөөр хандажа эндүүрһые һүүлэй һүүлдэ гэршэлнэ.

Ушарынь хадаа Чудин модоной үрэһэ өөрөө суглуулжа эхилнэ. Тиихэдээ бусадыешье энэ хэрэг эрхилхыень уряалха юм. Тэрэ колхозһоо трактор эрижэ, багахан нуурай оршондохи хүрьһэ хахалуулна, наранай оротор, гарайнгаа холотор ажаллана. Питомник байгуулха гэһэн Чудинай эдэбхиие түрүүшээр наадалан буруушаагшадай нэгэн — Пантелей Спиридоныч, модо тарихаар хахалагдаһан газарыень байн байтараа хорёолжо үгэнэ. Энэ үедэ Чудин голой һабые сэбэрлэхэ ажал эмхидхэнэ. Гадна нуурай захын буйр унуулиинешье сэбэрлэнэ. Эдэ ажалдаа врач Любашые, мастер Елшиниие эдэбхитэйгээр хабаадуулжа захалха юм. Һүүлдэнь коллективэй бусадшье гэшүүд Чудинай хэрэгтэ хамһалсажа, гайхалтай питомнигшье байгуулагдаа һэн. Тиигэжэ байгаалиие хамгаалха, тэрэнэй баялигые арьбадхаха талаар Чудинай эдэбхи үүсхэл модо отологшодой болон колхозой гэшүүдэй зүгһөө саг соогоо ойлгогдожо, халуунаар дэмжэгдэжэ эхилһэн байна.

Григорий Чудинай хубиин эдэбхи ниитэ зоной боложо үргэнөөр дэмжэгдээ, тэрэнэй байгуулһан питомник бүгэдын хэрэгтэ. Байгал шадарай түрэл байгаалиин һэргээгдэжэ, баялигайнь арьбадхагдажа байхада аша туһатай гэжэ уран зохёолшо үнэншэмөөр харуулаа.

Чудин — ажабайдалай эдэбхи хэшээлээр зоригжоһон манай үеын хүнэй дабтагдашагүй образ мүн. Тэрэ жэжэ божын асуудалаар һонирхолоо халяадаггүй, харин ажахын ехэ хэмжээнэй шухала хэрэгүүдые бэелүүлхэ онол арганuудые олодог хүн. Тиимэһээ Григорий Чудин хүгжэнги социализмын ажабайдалай үндэр дээдын үзэл бодолоор ажал ябуулгаяа эрхилнэ ха юм.

М. ХАМАГАНОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ТҮСЭБҮҮДЫЕ — БОЛЗОРГОНЬ

СОФИ. Байгша оной 9 һарын республикын социально-экономическа хүгжэлтын ниитэ нэгэн түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи социальна мэдээсэлэй ниитэ нэгэн системын комитедэй мэдээсэл эндэ толилогдобо. Экономическа гол дүнгүүдээр энэ түсэб дүүргэгдээ гэжэ мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Экономикын гол һалбаринуудта ажалай бүтээсэ 5,5 процентээр дээшэлһэн байба. НРБ-гэй гадаадын худалдаа наймаанай эрьесэ 10,5 процентээр дээшэлээ. Социалис оронуудтай, нэн түрүүн СССР-тэй, республикын экономическа холбоон үргэдэһэн байна.

Экономико хүгжөөлтэдэ туйлагдаһан үндэр һайн дүнгүүд ба ажалай бүтээсын дээшэлһэн баримта арад зоной һуудал байдалые һайжаруулха талаар шэглүүлэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудые амжалтатайгаар бэелүүлжэ үргэлжэлүүлхэ арга олгоо гээд мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

ҮБЭЛЭЙ ХАБЫН УРДА

ПРАГА. Чехословакиин электростанцинууд болон арадай ажахын бусад предприятинуудта үбэлдэ хэр зэргэ бэлдэгдэжэ байһые шалгажа эхилээ. Шалгажа заһабарилһанай һүүлээр элшэ хүсэнэй олохон барилганууд болзорһоо урид хүдэлжэ эхилээ гэжэ шалгалта харуулна. Ясловск-Богунидахи орон дотороохи эгээ түрүүшын атомна электростанци В-1 тэдэнэй тоодо орролсоно.

Түлишэ алмаха зорилгоор байрын гэрнүүд ба промышленна байшангуудые дулаалха шэнэ гурим бии болгохо тухай шиидхэбэри ЧССР-эй правительствын органууд баталан абаа юм. Орон дотор үйлэдбэрилэгдэдэг нүүрһэнэй табанай нэгэ хубиниа дээшэнь гэр байра дулаасуулгада гаргашалагдадаг дэрэээнь элшэ хүсэ алмаха ноосэнүүдые нигэжэ бэдэрнэ бшуу. Мүнөө ЧССР-эй худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ сонхын рама ба үүдэнүүдые дулаалха шэнэ материалнууд, байрануудтахи хүйтэн дулааниие тааруу зохид байлгаха автомат приборнууд ороо юм.

СОВЕТ МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭЙ ХАМТА

ГАВАНА. Кубын Камагуэй хотодо тоолон тодорхойлхо томо түб хараалагдаһан болзорһоо һурагүй урид ашаглалгада оруулагдаа юм. Советскэ Союзда бүтээгдэһэн бүтээсэ ехэтэй электронно-тоолон тодорхойлхо тухеэрэлгэ эндэ гол хүдэлмэри дүүргэхэ болоно. Социалис оронуудай эрдэмтэд ба инженернууд тэрэнэй проектые табиһан байгаа юм.

Энэ табан жэлдэ Кубада тоолон тодорхойлхо техникэ үйлэдбэрилхэ ба арадай ажахыда нэбтэрүүлхэ талаар совет-кубын харилсаа холбоон бэхижээ юм,— гэжэ автоматизацин ба тоолон тодорхойлхо техникын национальна институдай хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн А. Герра ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэһэн байна. Камагуэй хотодо шэнэ түбэй нээгдэһэн ушар энээнэй толотомо жэшээ болоно.

(ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАКИ. Хэрбээ энэ ороной хото городуудые гушаад жэлэй саада тээхи үетэй жэшэжэ үзэбэл, танцедахаар бэшэ болонхой. Хэды олон һуурин тосхонууд, бүхэли городууд шэнээр баригдаа гээшэб?! Үнгэржэ ерэхэдээ, ирдаанай архитектуратай суута алтан Прагадашье нилээд олон мүнөө үеын шэнжэ түхэлтэй кварталнууд ургаан бодонхой. Хүн зониие гэр байраар хангаха гээшэ мүнөө гүрэнэй бэелүүлдэг тон шухала социальна зорилго боложо тодоронхой. 1948 онһоо хойшо орон дотор 2 миллион 908 мянга 376 байра ашаглагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Франтишек Дворжагай (баруун гарһаа) бригада Ческе—Будеевице хотодо 36 мянган хүнэй ажаһууха шэнэ район барина.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

• ТАСС • АПН •

ХИЛЫН СААНАҺАА

ХАНИ БАРИСААНАЙ ЗАНШАЛТА ҺАРА

ПРАГА. Агууехэ Октябриин ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан һайндэрөөр чехословак-совет хани барисаанай заншалта һара нээгдэбэ. «Манай социалис обществые саашадань эбэй ёһоор хүгжөөхын түлөө СССР-тэй бата холбоо барисаатайгаар гэһэн уряа доро тэрэ боложо байна.

Һарын үедэ эб найрамдалые сахин хамгаалхын, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө СССР-эй гаргаһан хүсэлэл оролдолгонуудтай олониитые үргэнөөр танилсуулха, манай оронуудай арадуудай хоорондохи эбдэршэгүй бата хани барисаанай шухала удха шанартай байһые үшөө дахин тэмдэглэхэ хүсэлэнтэйбди гэжэ Чехословак-совет хани барисаанай холбооной ЦК-гай секретарь Я. Гондлик ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэбэ.

Хани барисаанай һара хадаа Чехословакиин ажалша коллективүүдэй ажабайдалда шухала үйлэ хэрэг болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Тэдэнэр Агууехэ Октябриин 66-дахи жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудаа дүүргэһэн тухайдаа элидхэнэ, совет захилнуудые бэелүүлгын дүнгүүдые согсолно. Совет түрүү дүй дүршэлые шудалха семинарнууд хаа хаанагүй үнгэргэгдэнэ.

Декабриин 12-то — хани барисаан, нэгэ нэгэндээ туһалалсалга ба харилсаа холбоон тухай чехословак-совет договорой баталагдан абтаһаар 40 жэлэй ойе аха дүү хоёр ороной ажалшадай тэмдэглэхэ үдэр дүүрэхэ байна.

ВЕНЭДЭХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ВЕНЭ. Түбэй Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба буу зэбсэгүүдые хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдэй ноябриин 10-да болоһон пленарна заседани дээрэ СССР-эй делегациие хүтэлбэрилэгшэ В. В. Михайлов үгэ хэлэбэ. Журналистнуудта мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые Баруун Европын оронуудай газар дайда дээрэ, тэрэ тоодо хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадажа байһан гүрэнүүдэй газар дайда дээрэ тараан тодхохые түсэблэлгэ Европын түбтэ сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөе һуларуулха хэмжээнүүдые абалгые түбэг бэрхэшээлдэ оруулха байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй энэ жэлдэ Венэдэ оруулһан бүлэг дурадхалнууд хөөрэлдөөнүүдые мухардалгаһаа гаргахын тула бодото тодорхой зам нээжэ, Түбэй Европодо али бүхы талын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэмжээе адли болгохо — 900—900 мянган хүндэ, тэрэ тоодо хуурай газарай сэрэгүүдэй тооe 700—700 мянган хүндэ хүргэхэ гэһэн зорилгые туйлаха арга олгохо байна гэжэ совет түлөөлэгшэ хэлэбэ.

Хараа бодолоо дахинаа хаража үзөөд, Венэдэхи хөөрэлдөөнүүдые урагшань дабшуулха гэһэн зорилгые шиидхэхын тула бүтэмжэтэй һайн байдалай харгы замда гарахыень совет түлөөлэгшэ социалис оронуудай делегацинуудай үмэнэһөө хөөрэлдөөндэ хабаадажа байһан баруунай оронуудые уряалба. Энээнэй тула нэгэл юумэн хэрэгтэй — НАТО-гай оронууд үгэ хүүрээрээ бэшэ, харин бодото хэрэгүүдээрээ үнэн зүб, адли тэгшэ эрхын үндэһэ һуури дээрэ үгэеэ ойлголсохоор бэлэн байха ёһотой гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Энэ хадаа эгээл таарамжатай үндэһэ һуури болоно гэжэ социалис гүрэнүүд тоолоно.

ООН: США-гай БУЛИМТАРХЫ ХАРАА ШЭГЛЭЛЫЕ БУРУУШААЛГА

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблейн 38-дахи сесси дээрэ «Түбэй Америкэдэхи байдал уласхоорондын эб найрамдал ба аюулгүй байдалда уршаг тойбо таталга» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Түбэй Америкын гүрэнүүдэй хэрэгүүдтэ Вашингтоной бүдүүлигээр хамааралсалга, буу зэбсэгэй хүсөөр өөһэдынгөө ёһо гуримуудые тэдэнэртэ баадхаха гэһэн эрмэлзэл буруушаан шүүмжэлэгдэнэ. Рейганэй захиргаанай бэелүүлжэ байһан хараа шэглэл бэеэ дааһан байдалтай гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ сэхэ хамааралсаха гэһэн зорилготой байна. Түбэй Америкэдэ дүтэхэнэ оршодог Гренадада эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулга энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ.

Кубаһаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Р. Роа Коури үгэ хэлэхэдээ, Гренадада эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгаяа США-гай пропагандистска аппаралай сагааруулха гэһэн һэдэлгыень эрид буруушааһан байгаа.

Гренадада эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгань Холбоото Штадуудай уласхоорондын эрхын ёһо гуримуудые баримталдаггүй байһыень элирхэйлэн харуулба гэжэ Ливиһээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ А. Трейки мэдүүлбэ. Энэ тэрэ орондо — Никарагуада, Ливидэ, Гренадада эсэргүү США-гай ээрхэг түримхэй ябуулгые зүбшэн хэлсэхын тула ООН-ой Аюулгүйн Совет энэ жэлдэ хэдэ дахин сугларһан байна. ООН-ой Устав болон уласхоорондын эрхые США-гай саг үргэлжэ бүдүүлигээр эбдэжэ байһан ушарта эсэс табихын тула бүхы юумэ хэхыень үгэ хэлэгшэ уласхоорондын эмхиие уряалба.

СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ О. А. Трояновский үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзай «һүйдхэлтэ ябуулгануудые» хэхэдэнь, США иимээр хандаха ушартай болоно гэһэн США-гай ой ухаанда орошогүй үгэнүүдые элирхэйлэн харуулһан байгаа. Түбэй Америкэдэхи байдалые зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи хёмороо зүришэлдөөн болоно гэжэ харуулхые оролдоно хэбэртэй.

Советскэ Союз тушаа хэлэхэ болоо һаа, хёмороо зүришэлдөөнүүдые политическэ аргаар гүримшүүлан шиидхэхын, гадаадаһаа ямаршье хамааралсалгагүйгөөр хуби заяагаа шиидхэхэ арадуудай эрхэнүүдые хүндэлхын түлөө тэрэ хэлбэришэгүйгөөр тэмсэдэг юм гэжэ СССР-эй түрүүлэгшэ мэдүүлбэ.

ЗҮБШЭЛЭЛГЫН УУЛЗАЛГА

СОФИ. Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй парламентнуудай түлөөлэгшэнэрэй зүбшэлэлгын уулзалга ноябриин 9-дэ эндэ эхилбэ. Уулзалгада хабаадагшад Европын арадуудай аюулгүй байдалые, харилсаа холбоое бэхижүүлгын асуудалнуудые хаража үзэхэ, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ шэнэ ракетэнүүдые Европодо тараан тодхуулхагүйе туйлаха уряатайгаар аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалаар ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадаһан оронуудай парламентнуудта хандаһан хандалгые баталан абаха байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй түрүүлэгшэ А. П. Шитиков СССР-эй делегациие толгойлно.

„ХҮН БОЛОХО БАГАҺАА“ гэһэн бэшэг тушаа

ҮХИБҮҮДЭЭ ХАЙРЛЫТ!

ХҮН БҮХЭНЭЙ ажалдаа үнэн сэдьхэлһээ хандадаг байһанһаа амжалтын дэлисэ дулдыдадаг гэжэ мэдээжэ. Илангаяа мүнөө үедэ— дэлхэй дээрэ хёмороотой болоод байхада, үнэн сэхэ ажалша хүн бүхэн өөр өөрынгөө журамые шангадхан хүдэлхэ зэргэтэй, уялгатайшье. Эндэ мүн багшанарай, түрэлхидэй үүргэ ба харюусалга ехэ.

Харгыһаа мултархаяа һанаһан гү, али хадуурһан эдиршүүлые хүмүүжүүлжэ, зүб замдань оруулха талаар хуулиин наһа хүсөөгүйшүүлэй хэрэгүүдые хүтэлбэрилдэг инспекциин хүдэлмэрилэгшэд. ниитын хүмүүжүүлэгшэд горитойхон юумэ хэдэг гээшэ.

Жэшээнь, Зэдын райсоведэй дотоодын хэрэгүүдэй таһагай тус инспекцидэ ВЛКСМ-эй гэшүүн Екатерина Дмитриевна Галлей педагогическа коллективэй зууршалгаар хүдэлхэеэ ерээ һэн. Бүри Орёл хотын пединститутда һуража байхадаа, «хүшэр» намтартай эдиршүүлтэй ябуулагдадаг хүдэлмэридэ хабаададаг болоо бэлэй. Энэ хүдэлмэри юундэб даа сэдьхэлдэнь дүтөөр һанагдадаг байһан· Али наһаа хүсэжэ үрдеэгүй аад, муу юумэнтэй орёосолдон «бүдэржэ» эхилһэн эдир хүнүүдэй саашанхи хуби заяан сэдьхэлыень зобоодог байгаа гү? Юрэдөөл, дунда һургуулида түүхэ болон обществоведени заажа байһан аад, предмедтээ, һургуулидаа duратайшье һаа, милицидэ үхибүүдтэй хүдэлхэ дурадхалай бии болоходо зүбшөөжэ, наһаа гүйсөөдүй гэмтэнгүүдэй хэрэгые эрхилдэг инспекторэй тушаалые 1980 оной октябрь соо даажа абаа һэн·

Е. Д· Галлей түрүүшынгээ үдэрһөө эхилжэ, хүдэлмэридөө бүхы зүрхэ сэдьхэлээрээ шунан ороо гэхэдэ болохо· Мүрөө алдаһан үхибүүдтэй хүдэлмэри ябуулхадаа, алдуу гаргаһан эдиршүүлые шоо үзэжэ, шобто хаража байнгүй, энэ хүн яахадаа имэ ябадал гаргаа хаб гэжэ ушар шалтагаанииень элирүүлхэеэ оролдодог байна.

Революциин һаяхан илаһан хойно, граждан дайнай һүрөөтэ жэлнүүдтэ мүрөө алдан зайгуултажа, гэмтэ ябадал гаргадаг байһан үхибүүдэй хуби заяан тушаа Ф. Э. Дзержинскиин хэлэһэн үгэнүүдые, эсэгэ ёһоной анхарал оролдолго гаргаһыень һанаандаа нэтэтэ бэшэ оруулдаг һэн. Заатагүй гэмтэ болохо гэжэ хүн энэ дэлхэйдэ түрэдэггүй. ямар нэгэн урагшагүй шалтагаан тэрэниие халтирхай харгыда гаргадаг гэжэ Екатерина Дмитриевна һайн ойлгоо· Тиимэһээ илангаяа эдир хүндэ мууень мартуулан. зүб харгыда оруулха гээшэ тон шухала зорилго болоно бшуу·

Зэдын районой Дэрэстэ һууринда Хандуев Игорь тэрэ үедэ нютагайнгаа дунда һургуули дүүргэһэн юм. Нэгэтэ муухай ябадал тэрэ гаргажархиба. Хуулиин наһа гүйсөөгүйшье һаа, уголовно кодексын ёһоор, хатуухан зэмэдэ хүртэхэ байгаа. Зүгөөр хүбүүн өөрынгөө хэһэн гэмые үнэн зүрхэнһөө мэдэрһэн юм· Һургуулиһаань, һүүлдэнь ажаллажа байһан газарһаань һайн саарһан үгтөө. Тиигэжэ хүбүүн миил гурбан жэлээр эрхэеэ хаһагдаба· Гадна сүүдэй шиидхэбэриин хүсэндөө оролго хоёр жэлээр хойшолуулагдаа һэн.

«Октябрьский» совхозой түбэй гүүртые даагша Цыренова Долгор Цыреновнатай Е· Д. Галлей түрүүн уулзажа хөөрэлдэһэн байгаа.

— Үшөө нэгэ хүбүү даажа абаха болоо хат, Долгор Цыреновна,—гэжэ инспекторэй хэлэхэдэ, тэрэнь урдаһаань тодожо абамсаараа:

— Игориие гү?—гэжэ асуугаа һэн·

— Тиимэ, Игориие·

— Теэд, яахаб даа· 14 үхибүү хүмүүжүүлһэн хүндэ 15-дахи үлүү болохо һэн гү даа,— гээд, Долгор Цыреновна олон юумэ хэлэнгүй зүбшөөгөө бэлэй·

— Долгор Цыреновна мүрөө алдаһан үхибүүдэй аргыень олоходоо· ехэл бэрхэ юм,— гэжэ Е. Д. Галлей хөөрэнэ· —Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дунда ходо ябадаг. Ордентой· Нютагай Соведэй депутат. Һайн намтартай хүн ааб даа,·

Долгор Цыреновна эдир хүбүүндэ эхэ мэтэ урихаар хандажа, мууень һануулангүй, ажалда дахуулаа. Ниитын хүмүүжүүлэгшын өөрынь һайн жэшээ нүлөөлөө бэзэ· Удангүй хүбүүн ажал дээрээ магтаалтай болоо, совхозой хүтэлбэриин зүгһөө олон удаа мүнгэн шанда хүртэбэ·

Иигэжэ эгэшэ нүхэрэйнгөө туһаламжаар заһаралгын замда ороһон хүбүүе хуулиин наһа гүйсөөдүйшүүлэй хэрэг эрхилдэг комиссиин зууршалгаар Зэдын арадай сүүд 1981 оной май соо шиидхэбэрэе болзорһоонь урид болюулһан байна. Мүнөө үедэ Игорь Хандуев Эхэ оронойнгоо урда нангин уялгаяа дүүргэжэ, Совет Армиин зэргэдэ алба хэнэ. Игорь—танкист. Албаяа һайнаар хэжэ байһанайнь түлөө сэрэгэй командовани тэрэниие урмашуулан, эхынь,—З. Ч. Хандуевагай нэрэ дээрэ баясхалангай бэшэг эльгээгээ. Удангүй албаяа дүүргэжэ, нютагаа бусахадаа, өөрынгөө нэрэ хүндые унагаангүй ябаха гэжэ Е· Д· Галлей этигэнхэй·

1981 оной октябрь соо Буусын дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Леонид Алагуев мүн лэ гэмтэ ябадал гаргажа, гурбан жэлээр эрхэеэ хаһуулаа һэн. Тэрэл һургуулиин хуушанай багша, КПСС-эй гэшүүн, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник Галина Яковлевна Гусева ниитын хүмүүжүүлэгшээр томилогдоо бэлэй. Багшынгаа һайхан сэдьхэлэй нүлөөн доро хүбүүн баһал заһаржа, сүүдэй шиидхэбэри болзорһоо урид болюулагдаа. Лёня дунда һургуулияа амжалтатайгаар дүүргээд, дээдэ һургуулида ороһон юм. Мүнөө Лёня Совет Армида алба хэнэ.

Е· Д· Галлей өөртэйнь ушарһан хүбүүдтэй эхэ эсэгэтэйнь нягта холбоотой байдаг· Ниитын хүмүүжүүлэгшэдтэй холбоотойгоор хүдэлдэг байһаниинь эли ааб даа.

— Зарим түрэлхид нангин уялгаяа харатайгаар марталаг даа.— гэжэ Екатерина Дмитриевна һанаа алдан хөөрэнэ·— Зарим эхэ, эсэгые түрэлхид байха эрхыень хаһанабди.

Зэдэ тосхондо Махмутовтан гэжэ айл ажаһуудаг байгаа. Эхэнь — Людмила Михайловна эдеэ шанагшаар ажалладаг һэн· Гансахан хүбүүтэй· Тэрэнь Виталик гэжэ нэрэтэй· Эсэгэнь түрмэдэ һуудаг. Теэд Махмутова хүбүүгээ энхэржэ, һайнаар хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдоо гү? Үгы! Баһал хатуу харада дуратай, үдэр бүри шэнэ «инагтай» золгожо, һалихай ябадалтай орёолдоходоо, хүбүүн тухай һанаха һэшхэлээ тэрэ алдаа бшуу. Эхынгээ ажалладаг столоводо эдеэлжэ, хамтын байрануудай соогуур, заримдаа газаагуур хоножо ябаһан үхибүүн ямараар зүдэрэлтэйб даа! Тиигэшье һаа, хүбүүхэн үдэр бүри һургуулидаа ошолог, һайнаар һурадаг байгаа. Һуралсалай жэлэй түрүүшын хахадын «4», «5» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр дүүргээ. Эхэнь ажалһаашье гаргуулаа. 1982 оной февраль соо Л. М· Махмутова эхын эрхэһээ хаһагдаад, хайшаашьеб «гүйлгэжэ» үгы болошонхой· Виталик Улаан-Үдын 2-дохи интернат һургуулида мүнөө һурана·

— Хүбүүнэй һуража хүн болохо замые гүрэн өөр дээрээ даажа абаа гээшэ ааб даа. Зүгөөр түрэһэн, эхэ, эсэгын амиды байтар үншэрһэн үхибүүдые харахадаа, одоо хамаг зүрхэмни доһолон үбдэдэг,— гэжэ нүхэр Галлей хэлээ юм. — Хүшэр хуби заяатай үхибүүд үсөөрэ үсөөрһөөр, үгы болошоо һаань, хүдэлмэригүй үлэхэмни гэжэ айнгүй, би үнэн зүрхэнһөө баярлаха һэмби!.

Үнэхөөрөөшье, Е. Д· Галлей тон зүб хэлээл даа· Бидэниие хүдэлмэригүй болгохомнай гэжэ бү айгыт, бү хожомдыт, үри бэенэрэйнгээ замые төөрюулжэ бү зобоогыт гэжэ зарим нэгэ эхэнүүдтэ, эсэгэнүүдтэ хандаха һанаан байгаа юм· Үхибүүдээ хайрлыт! «Хүн болохо багаһаа...» гэһэн буряад арадайнгаа сэсэн мэргэн үгэнүүдые ходо һанажа ябаял!

Е. ЦЫРЕМПИЛОВА,
Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын ахалагша инспектор, милициин майор·

Һухэдэй альган хо

НАЙДАЛ ТҮРҮҮЛХЭ ХҮН БАЙ

Комсомолой гэшүүн ябаһан үемни намда мартагдашагүй. Эгээл тэндэ байхадаа, ниитын хүдэлмэриин амта танижа, олоной хэрэгэй түлөө харюусалгаяа мэдэрээ бэлэйб. Ямараар энэ харюусалгаяа ойлгодог тухай тодорхойлһуу. Зарим хүнүүд хурсашье, бэрхэшье байдаг аад, гансал өөрынгөө түлөө һанаагаа зобожо ябаха. Хамта ажаллажа ябахадаашье тэдэнэр заабол бэлэн, ашагтай ажалынь шэлэхэ· Тиимэ уйтан сэдьхэлтэй зонтой үдэан сагай туршада дүтэ харилсажа ябахада, һонигүй, хашартай шэнги байдаг. Юрэдөө, нимэ зан абари комсомолой гэшүүнэй нэрэтэй эбсэшэгүй ха юм.

Ленинскэ комсомолой гэшүүн уужам дэлгэр сэдьхэлтэй, нүхэдтөө мээхэй, эдэбхи түгэс байха ёһотой. Энээн тухай бүри Сэлэнгын районой Үбэр-Зөөхэйн дунда һургуулида һуража байхадаа ойлгоо һэм. Мүнөө өөрөө ажалай үргэн замда гаража, дүй дүршэлэйм нэмэхэ тума бидэнэрэй, совет ороной эрхэтэдэй, хэр зэргэ ехэ, һайхан анхаралаар хүреэлэгдэнхэй байһаниие бүри элеэр мэдэрнэм. Совет хүнүүдшье хоорондоо эбтэй сетэйгээр харилсажа, бэе бэедээ хүлисэл. ехэтэйгээр хандажа, хэсүү байдалда ороходош, туһалалсажа, урагшатай ябахадаш, баяр жаргалыеш хубаалдажа ябаха нангин гуримтай ха юм. Жэшээнь, минии багаһаа хойшо хэды олон дүтыншье, холыншье хүн сэдьхэлэйнгээ дулаагаар намай жэгнэжэ, энэ болгоо гээшэб! Нарай багаһаа эхэтэеэ хахасаһан намда, эгэшэнэр, дүүнэртэм һургуулиин багшанар энхэрэл ехэтэй хүмүүжүүлэгшэд болоо һэн, пионерэй. комсомолой гэшүүн ябахадамнай эхин түрүүшын һургаал заабари түгөөгөө һэн. Миниисэдьхэлдэ эдэнэй тариһан һайхан үрэнүүд эрмэлзэл оролдолгын мэдэрэл досоом түрүүлдэг юм. Зохёохы ёһоор ажаллаха, нүхэдтэеэ эбтэй байха, туйлаһанаараа һанаагаа амархагүй — энэл даа комсомол жэлнүүдтэ хадуужа абаһан һургаални.

Сентябрь соо би партиин гэшүүндэ абтабаб. Комсомолой организаци намда мүн лэ зууршалга үгэлсөө. Партийна суглаанда коммунистнуудай урда зогсожо байхадаа, комсомол нүхэдэйнгөө намда нимэ ехэ этигэл найдабари үзүүлһэндэнь баярлаа һэм. «Комсомол шамда юу үгөөб?» гэһэн асуудал табигдаа. Шадаха зэргээрээ харюусааб. Хүлэржэл гараа бэлэйб. Энэ үдэрһөө тон ехэ харюусалгатай үүргэ даажа абаһамни элитэ ааб даа.

Сентябриин 29-дэ партида абаһан тухай шиидхэбэриие КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой бюро дээрэ баталхадаа, райкомой нэгэдэхи секретарь П. А. Горбунов: «Ямар ажалтайбши?» гэжэ һураа. Трактористаар хүдэлнэб гэхэдэм: «Һайн лэ даа, партида ороһоорши амаршалаад, бүри эршэмтэй шангаар хүдэлхыешни хүсэнэб» — гээ һэн. Һаяшаг партийна билет абахала райком ерэһэмни Павел Алексеевич намай бүри үнинэй танил мэтээр мэндэшэлээд, билет барюулалгын үедэ «Энэ һайн хүбүүн», — гэжэ хэлээ бэлэй. Аха нүхэдэй имэ үгэнүүдые дуулажа байхада, урмашамаар. Энэшье удаа тракторист болоһоноо үшөө дахин зүбшөөгөөб.

1979 ондо Сэлэнгын районой Тохойн СПТУ дүүргээд, трактор жолоододог болоо һэм. Абаһаар гайтай һааб даа. Теэд нэтэрүүгээр хүдэлхэш, нүхэд туһалха. Мүнөө бүри өөрөө залуу хүбүүдтэ хамһалсахаш. Зариманиинь плугаашье ёһоор тааруулжа шадахагүй ерэлэг. Һаяшаг өөрөөшье нимэ ябаа гээшэ гүб гэжэ һанахадаа. энеэдэһэм хүрэдэг. Зүгөөр зарим тэды дүй дүршэлтэй болобошье манай ажал хүнгэн бэшэ. Илангаяа хабар, намарай халуун хаһада. Одоол тулатараа эсээд, дэбдихэртээ орожо. нюдөө анихатайш сасуу гэхээр баһал углөөгүүр болоод лэ байха· Амарһан бэешни тэрэ зандаа хүнгэдөөд лэ, хал-хүл эдеэлээд лэ трактортаа ярахаш. Нигэжэ ажалайш үшөө нэгэ үдэр түргэдэ-түргэдэһөөр хүсэндөө орошохо.

Ажал, амидарал — эдэ үгэнүүдые сүг хамта дэмы хэлэдэггүй ёһотой. Ажаллаһан хүн амидарха, амидаралайшни нангин зорилго—ажал. Залуу ябахада. ямаршье бэрхэшээл айдаһатай бэшэ байдаг. Бэрхэшээлгүй ажалшье гэжэ хаана бэлэй. Ажал бэшэ, харин һэлэн хаталалга болошохо ха юм. Имээршье хүдэлхэ хүнүүд үшөөл дайралдадаг гээшэ. Тэдэниие би үзэн ядадагби. Имэ аягүй үзэгдэлнүүдтэй партиимнай шэнэ эршэтэйгээр, эрид шангаар тэмсэжэ эхилһэниинь зүбтэй. Манайшье ажалшад энээниие сүм дэмжэнэ.

Би П. Кишиктуевай тракторно-таряан ажалай бригадын гэшүүнби. Энэ хабарһаа хамтын подрядай гуримда оронхойбди. Хабар газар хахалжа ябахадаа, ехэтэ оролдоо һэм. Юундэб гэхэдэ, ургасын зэргээр намартаа бидэ нэмэлтэ түлбэри абахаяа байна ха юмбибди. Ургасашье урматай. Гектарай дунда зэргын 18 центнер ороохон хураагдаа. Совхознай энээнһээ горитойхон ашаг олзо абаа гээшэ· Имэ үрэ дүн хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, хүдэлмэришэдэй хамтын нэтэрүү оролдолгоор түйлагдаа ха юм. Совхозой дирекци, партбюро үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар хэдэ хэдэн гол шухала хэмжээнүүдые бэелүүлжэ байнхай. Кадрнууд тухай ехэ орол-

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

I.

Мүнөө
Улаа бутарһаар хярын оройдо
Үүр хираанай толон задарна.
Үдэрые тууһан гэрэлэйнь харуулда
Үнгөө хубирхагүй хасууринууд жэрынэ.

Унтажа яданаб.
Үүр хираанай дүлэн соо
Үбгэршэһэн дэлхэй залуужанхай һэринэ.
Үлгэн талын үбэр соо
Угталгын дуугаар шубууд жэргэнэ.

Тэрэ холын дүлэтэ онуудай шэдэһэн
Түмэн ошонууд тэнгэридэ мүшэтэнхэй.
Улаан тугаа намилзуулан мүнхэ Хубисхал
Үүрэй толондо үнэн шарайгаа түһөөлэнхэй.

Эдэл ошон-мүшэдөөр зүгөө алдангүй,
Эгээл һайхан үльгэрэйнгээ зүргэ бэдэрнэб.
Нарые дархалдаг орьёлһоонь хэшээл абанхай,
Нютагайнгаа үбгэд-уулануудтаа ханданаб:

—Улаа бутарһан мартенын бурма соо
Үе сагайнгаа нарые мининшье үетэн дархална.
Үхэлгүй мүнхэ үдэрнүүдэй жэрьеэн соо
Үндэрөөр залаалһан золойнь шэнисэ мирална·

Үүрэйш толон үзэсхэлэн дэлхэйе бэлэглэнэ, —
Үринэртөө лагаад арюун зандань орхилтойб.
Наратай, урагшатай үдэрэйш үүдэн сэлигдэнэ,—
Нэрэдэш хүрэмөөр ягаад наһаяа эдлэлтэйб·

Мүнөө
Һаншагаа сайһан ноябрь һара
Торгон улаан хадагаа намируулна.
Түрэлһөө түрэл ягаахан шарайдань
Һаруул байдалайм намтар үндэрлэнэ.

Унтажа яданаб.
Элинсэгэйнгээ бодоһон эртын бодолые
Эгээл һайхан дуунайнгаа мэдэлдэ үгэнэб.
Эмээл дээрэ бэдэрһэн энхэ жаргалыень
Эхэ оронойнгоо намтарта уншанаб·

ГАЛИНА РАДНАЕВА

ЗАЛУУ МЭРГЭЖЭЛТЫН ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛ

ПАЛАНА. Москвагай соёлой институт дүүргэһэн С. Кевевтегин балетмейстерэй дипломтой боложо, түрэл коряк тосхоноо бусаба. Тэрэнэй сэдьхэжэ ябадаг юумэн хүсэлдөө,— автономито округой түбтэ — Охотско далайн эрье дээрэхи Палана тосхондо нээгдэһэн искусствын һургуулида тэрэ багшаар хүдэлжэ эхилээ.

Орошодой хүбүүн Сергей түрэлхидөө эртүүр алдаһан юм. Гэбэшье холын Хойто зүгэй хүбүүнэй хуби заяан тухай гүрэн анхарал оролдолго гаргаһан байгаа. Тэрэ гүрэнэй тэдхэмжээр дунда интернат-һургуули дүүргээд, удаань Хабаровскын соёл гэгээрэлэй училищиин хореографическа отделенидэ һураа. Коряк арадай заншалаар үхибүүнэйнгээ түрэһэн үдэртэ эсэгынь зохёоһон баяраар халима дууе жаргалай түлхюур мэтээр тэрэ хододоо абажа ябадаг.

С. Кевевтегин арадай уран бэлигээр һониэходог, Тэрэнэй ёһо заншалнуудай оршон байхын, хүгжэхын тула залуу эдэбхитэн коряк поэт В. Коянтотой хамта тундраар аяншалжа, урданай хүнүүдһээ аман үгын зохёолнуудые бэшэжэ абадаг юм. Округой һуурин тосхонуудта тэрэ коряк арадай ансамбльнуудые, харин Палана тосхондо бальна хатарай студи эмхидхээ. Манай орон дотор ба хилын саагуур «Мэнго» ансамблиин үргэнөөр мэдээжэ болоһондонь, тэрэнэйшье аша габьяа бии юм. Эдэбхитэдэй үндэһэн арадай хореографиин нюусануудые шудалхадань артист туһалһан байгаа.

Коряк ба чукча, ительмен болон эвенүүдэй хатарнуудые тэрэ өөрөөшье гүйсэдхэдэг юм. Съезднүүдэй Кремлиин ордондо харагшад тэрэнэй уран бэлигые хаража, урмашан баясаһан байха юм.

Искусствын һургуулиин нээгдэхэдэ залуу багша олон түсэбүүдые зохёоно. Өөрынгөө бэлиг шадабариие, зохёохы абьяас түрүүлдэг арадай зохёол бүтээлнүүдээр һонирходог байһанаа тэрэ эдиршүүлдэ дамжуулха хүсэлтэй.

(ТАСС).

Шасарганын баглаа үдхэн даа!

ТАСС-ай фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Мүрысөөндэ хабаадагшын үгэ». «Хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ» — уншагшын түрүү бэшэг. «Республикын ажалай үдэр» —суглуулбари. ТАСС-эй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Марксистско-ленинскэ һуралсал». «Туһалхашье, хинан шалгахашье хэрэгтэй» —М. Лукьяновай статья. «Партийна организацинуудта» — суглуулбари. «Соведүүдэй хүдэлмэри».. «Арад зоной захяа»— Г. Башкуевай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хилын саанаһаа»— ТАСС-ай ба АПН-эй корреспондентнүүдэй эльгээһэн материалнуудай суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботын галханай» материалнууд. Соносхолнууд.

МАРТАГДАШАГҮЙ ЖАГСААЛ

ҺАЯЫН үдэрнүүдэй нэгэн һэн. Үдэшын боро хараанай таһаржа байха үеэр Хэрэнэй интернат дунда һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад һургуулиингаа байшангай газаа зэргэлэн жагсабал. Америкын Холбоото Штадуудай империалистнууд болон НАТО-гай милитарис ээрхэг түримхэйшүүлэй буу зэбсэг бэлдэлгэдэ эсэргүүсэжэ байһанаа тэдэнэр харуулха гэһэн байгаа· Хүн бүхэнэйнь гарта факелнууд, заримшуулайнь үбсүүндэ «Буу зэбсэг түхеэрэлгые хорихо», «Түби дэлхэйдэ—эб найрамдал!», «КПСС-эй гадаадын болон дотоодын политикые дэмжэнэбди!» гэһэн томо бэшэгтэй плакадууд харагдана

Һургуулиин комсомолой организациин секретариин орлогшо Зинаида Шактамаева һурагшадай жагсаһан тухай партийна организациин секретарь В· И· Васильевада элидхэбэ. Валентина Ивановна нимэ үгэнүүдээр һурагшадта хандаба:

— Һүүлэй үедэ дэлхэй дээрэ уласхоорондын байдал шангадаад байна· США-гай засагаархидай ябуулжа байгаа харгаа шугам бүхы дэлхэйдэ горитойхон аюул тохёолдуулхаяа байна гэжэ ойлгохо ёһотойбди. Мандадайн хэрэггүй· Эб найрамдалай түлөө тэмсэхээр байһан бүхы хүнүүдтэ бидэ гараа һарбайнабди. Энэл ушараар американ империалистнуудай политикые үзэн ядажа байһанаа мэдүүлхэеэ энэ жагсаалда зогсоод байнабди·..

Тэрэнэй үгэ хэлэһэнэй удаа һургуулиин эрхим комсомолшууд Жаргал Борхонов, Лариса Хэнхаева гэгшэдтэ факелнуудые носоохо эрхэ үгтэбэ· Удаань факелнуудые бариһан һурагшадай колонно Чилиин патриодуудай дуу дуулажа ябаад, Советскэ Союзай Герой Ж. Е. Тулаевай хүшөө тээшэ шэглэн ошобо. Тэндэ һурагшад сэсэгүүдэй гүрлөө табиһанайнгаа һүүлдэ үнэн сэхэ ябахын түлөө тангаригаа үгэһэн байна· Тангариг соонь нимэ үгэнүүд зэдэлээ:

— Бидэ, Соведүүдэй оронойн эдир ленинецүүд, Эхэ оронойнгоо түлөө байлдаанда унаһан баатарнуудай дурасхаалые сахин, коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ байхабди гэжэ тангарилганабди. Залуу гвардейнүүдэй шуһые ба золаан казармануудай үйдхар гашуудалые, Магниткын буладые һанан, шуһанайнгаа һүүлшын дуһал хүрэтэр тэмсэхэбди гэжэ тангарилганабди! Виталий Боневурай, Елена Волковагай, Евгений Манзаевай, буурал толгойто эхэнүүдэйнгээ дурасхаалые һанан, Эхэ оронойнгоо түлөө ами наһаяа үгэхөөр бэлэмди гэжэ тангарилганабди·

Виктор Харын дүүе, Эрнесто Че Геварын ажабайдалые һанан, эб найрамдалай түлөө бүхы зүрхэ сэдьхэлэйнгээ ульһа дулаае үгэхэбди гэжэ тангарилганабди!

Эдир һургуулиинхид тангаригаа үгэһэнэйнгөө удаа хүшөөе тойруулаад, хасуурихануудые һуулгаа.

Удаань факелнуудтай колонно эб найрамдалай түүдэг тээшэ шэглэбэ. Эндэ баһал эрхим комсомолшууд Лариса Иванова Лёня Дымшеев (8-дахи класс). Галя Очирова, Ким Галсанов (9-хи класс), Таня Жамбалова, Чингис Аюшеев (10-дахи класс) гэгшэд түүдэгые нособо. Түүдэг улаан дүлөөр соробхилон, ялагар ошохонуудые сасаруулан, нижаганаса носожо эхилбэ. Булта түүдэг тойроод зохидоор һуубад· Эгээл хүндэтэй газартаа айлшадаа—дайнай ветерануудые һуулгаһан байна·

Эб найрамдалай түүдэгые ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Петр Ажунов нээгээд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран, дайшалхы хэлэн орден болон медальнуудтай Иван Назарович Ларионовто үгэ үгэбэ· Өөрынгөо дайшалхы зам тухай, удаань хүндөөр шархатаһан тухайгаа, совет хүнүүдэй хатуу тэмсэл тухай тэрэ хөөрэбэ· Тэрэнэй һүүлдэ дайнда хабаадагша, отставкада гараһан подполковник Лопсон Манзарагшаевич Адушеев үгэ хэлээ. Гол түлэб ракетно-ядерна буу зэбсэгэй үедэ дайлалдаха гээшэ ямар бэ гэжэ ойлгуулһан байна· Имэ, дайнда бүхы хүн түрэлтэн, бүхы дэлхэй хосорхо. Теэд энэ хадаа ямаршье удхагүй бшуу. Дайе хоёр нюдөөрөө хараһан эдэ хүнүүд Рейганэй захиргаанай милитарис политикые үзэн ядан шүүмжэлһэн байна·

Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ, Ленинскэ комсомолой үдэртэ зорюулагдаһан энэ хэмжээ ябуулгада хабаалалсагшад районой бүхы комсомолшуудта хандаһан хандалга баталан абаа· КПСС-эй политикые дэмжэхэ, ядерна буу зэбсэг бэлдэлгэтэй эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ, эрхим һуралсалаараа болон һайн журамаараа эб найрамдал хамгаалха тухай үгэнүүд тэрээн соонь бии. Мүн лэ Советскэ Союзай эб найрамдалай политикые дэмжэн, районой тосхон, һуурин бүхэндэ модо һуулгажа, Эб найрамдалай парк гээшые бии болгохо тушаа хэлэгдэнхэй. Буу зэбсэг ехээр гаргалгада эсэргүү энэ хэмжээ ябуулга хадаа «Демократическа залуушуулай гимные» гүйсэдхэлгөөр түгэсөө һэн.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр·

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ. ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор—2-50-96. приемная—2.54—54. зам. редактора—2 68-08. зам редактора—2-62-62. отв. секретарь —2-50 52. секретариат—2-66-76. отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56 22 промышленности и строительства—2-61-35. сельского хозяйства—2-64 -36. 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58. культуры и школ—2 60-21. 2 57-63 информации—2-60-91. переводов—2,54-93. писем и селькоров—2-67-81. корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95. отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Н-04693. Заказ № 261. Индекс